NR 4046

ANTOLOGIA

DELS FETS, LES IDEES I ELS HOMES D'OCCIDENT

UAB
CEDOC
DIPÒSIT
S.H.

SUMARI

BON ANY NOU	*Wilma Buckley*	1
L'ideal democràtic	*Lady Rhondda*	4
Avantatges de l'educació civil	*«Copacabana»*	9
En la mort i en el triomf del Mahatma Gandhi	*Malniu*	13
Anna Pavlova (Una excepció de la regla)	*A. L. Haskell*	16
Defensa de l'esperit europeu	*F. Planes i Vilella*	21
Angelocràcia? Parlem-ne	*Josep M.ª de Sucre*	24
El camí de Betlem, perdut (teatre)	*Arnau de Ribesalbes*	26
Presentació d'Àuria	*J. Esteva i Vilarrasa*	36
Dos Sonets	*J. Rosquelles i Alessan*	40-41
Petites proses	*Pere Bech*	42
El meu amic Einstein	*John Plesch*	44
Diàleg sobre l'energia	*T. Fuentes*	48
La Bibliothèque de Versailles	*Jean Gallotti*	51
Perspectiva econòmica per a 1948	*Josep Ermengol*	54
La mort de Stefan Zweig (article pòstum)	*Ribera-Rovira*	60
Professori marxisti	*Benedetto Croce*	62
A través dels segles		66
Aclariments i documents	*Poli Glot*	69
Notes bibliogràfiques	*L. Gassó i Carbonell*	73
	Félix Cucurull	75
Dos contes	*Mercè Rodoreda*	77

GENER DE 1948

9

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

ANTOLOGIA aspira a omplir un buit en les lletres catalanes, aportant-hi tot el més representatiu del pensament occidental en literatura, art i ciències.

Al mateix temps, aplegarà treballs inèdits d'escriptors i homes d'estudi de casa nostra, sobre temes d'interès general.

ANTOLOGIA vol ésser un esbarjós mirador, per on Catalunya pugui atalaiar Europa, amarant-se de veritable universalitat, a través de la qual afermarà i enrobustirà, pel contrast, la seva personalitat nacional.

Publicarem també notes biogràfiques sobre homes representatius de casa nostra i de fora, junt amb pàgines de poesia, narracions curtes, amenitats i crítica bibliogràfica.

Els treballs escrits en llengües romàniques es publicaran en llur versió original; traduïts, els altres.

Esperem que no ens mancarà el suport i la simpatia dels catalans, en mans dels quals encomanem el nostre modest intent.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

ANTOLOGIA

DELS FETS, LES IDEES I ELS HOMES D'OCCIDENT

ANY II - N.º 9 BARCELONA, GENER DE 1948

Bon any nou

per WILMA BUCKLEY

MITJANIT del dia de Cap d'Any. Les dotze batallades fatals, els darrers segons esquerdats de l'any que mor, són donades amb un terrible martelleig per campanes i rellotges.

Per als optimistes, els idealistes, el llindar de cada nou any significa un nou començament i renovades esperances de quelcom millor; als sentimentals, la fi de l'any els porta records del passat i enyorances de temps i oportunitats perdudes. Tots els qui estan desperts en aquesta hora d'aquesta nit se senten, involuntàriament, colpits per la solemnitat del moment; en el cercle de la família, escoltant les batallades per ràdio; en la solitud del camp, escoltant el feble i distant tritileig portat per la brisa de mitjanit; entre els refinaments d'un restaurant de moda, on persones que es desconeixen totalment s'agafen de mans, per un moment, per tal de cantar plegades "Auld Lang Syne", i tot és bullici, i llum, i rialles; o entre els centenars, els milers d'escocesos aplegats renouerament al voltant de la catedral de Sant Pau.

La celebració de la mort d'un any i el naixement d'un de nou ens transporta als jorns de l'antigor... però no necessàriament al 31 de desembre.

Els antics egipcis començaven llur any el 21 de setembre, els antics grecs el 21 de desembre; no fou fins el regne de Juli Cèsar que els romans van celebrar el dia d'Any Nou el primer de gener.

Adhuc en el nostre país, la data ha fluctuat entre el 15 de desembre en els temps dels anglo-saxons i el primer de gener sota Guillem el Conqueridor, i més tard el 21 de març. No fou fins el 1751 que finalment la data restà fixada en el primer de gener,

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

i avui és difícil d'imaginar qualsevol altre punt de començament per a l'Any Nou.

Els romans de l'època de Cèsar i d'èpoques posteriors celebraven molt el dia d'Any Nou, que era considerat com una festivitat pública, fent el més gran aldarull possible. Era una data molt escaient per a fer grans banquets i festasses, per a oferir presents (anomenats *strenae*) i per a intercanviar visites de compliment.

És curiós de remarcar que aquests vells costums romans han sobreviscut fins avui a França, on el primer de gener excedeix en molt Nadal com a avinentesa de fer presents. En el dia d'Any Nou, a França, plouen *étrennes* (una supervivència del mot *strenae*) damunt d'amics i parents, i fins i tot damunt de simples coneguts (quan ho mana la conveniència o la cortesia) i es fan moltes visites i s'intercanvien moltes targetes. En el París d'avantguerra, el matí d'Any Nou els carrers estaven curulls de portadors de fruites confitades provinents del sud, de paneres daurades de faisó decorativa i guarnides amb cintes, plenes de flors d'hivernacle i de grans capses de xocolates triades.

A Escòcia, com tothom sap, l'Any Nou també té una gran importància; més que qualsevol altra festivitat. Entre els escocesos encara impera la superstició del "primer pas"; hom creu que la casa tindrà bona sort i que hi restarà durant tot l'any que comença, si un home negre és el primer a creuar el llindar, després de mitjanit, el dia de Cap d'Any. Es diu que molts propietaris de cases han arribat a l'extrem d'arranjar-ho tot per endavant per tal que un home que reuneixi aquestes condicions aparegui en el moment precís. I sembla que una dona negra no aniria pas bé; la bona sort només vol seguir un guia masculí i no cap altre.

La nit de Cap d'Any també se celebra més que Nadal als Estats Units. Allà, aquesta data constitueix un motiu de gatzara general, que molt pocs es volen deixar perdre.

Sota el regne d'Enric III, a Anglaterra, va esdevenir costum entre els súbdits del rei d'ofrenar-li (a la força) "presents" d'Any Nou. Durant els regnats que seguiren d'altres sobirans, s'intentà que aquests presents fossin ofrenes purament voluntàries i espontànies; però tots aquells qui volien fruir de "la gràcia" del rei eren mal vistos si oblidaven de fer el present d'Any Nou. En el regne d'Enric VIII (no és estrany) el costum arribà al seu apogeu; hi ha un compte subscrit per gent de tota mena, en el dia d'Any Nou de l'any 1533, que suma diversos milers de lliures. Durant el Commonwealth aquest costum va sofrir una mort natural i no va reviure amb la Restauració.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

El pas d'un any vell a un de nou està associat inevitablement amb la presa de noves resolucions, ben poques de les quals, ai las!, sobreviuen a la primera setmana. Es considera que dóna bona sort (potser per simbolisme?) dur alguna peça nova de vestit el dia d'Any Nou.

A Gal·les, on romanen tantes supersticions que no volen morir, la nit de Cap d'Any és una nit molt poderosa; com Halloween, és considerada ocasió propicia per a l'errabundeig dels esperits inquiets, per a l'endevinament i per a esguardar el futur. Per a aquells de nosaltres que viuen, tan bé com poden, en el present real, preferint deixar al futur la cura de llur propi esdevenidor, les nostres més corals felicitacions de "Bon Any Nou" formulades en el potser més segur, però negatiu, "absit omen".

(Extret de "Britannia & Eve")

NOTA DE LA REDACCIÓ

Ens plau de comunicar als nostres llegidors que la senyora Cèlia Sunyol, darrera guanyadora del nostre Concurs de contes amb els contes «La semblança» i «La llei de les compensacions», publicats ambdós en el número especial de ANTOLOGIA corresponent a desembre, ha estat guanyadora així mateix del Concurs de novel·la «Joanot Martorell», dotat amb un premi de 10.000 pessetes.

Felicitem coralment l'excel·lent escriptora, guanyadora quasi simultània d'ambdós concursos, i fem vots perquè segueixi enriquint les lletres catalanes, de les quals és alhora una esclatant promesa i una realitat força remarcable.

Aprofitem aquesta avinentesa per a comunicar als nostres llegidors que el Concurs de Contes de ANTOLOGIA resta clos temporalment amb els dos esmentats de Cèlia Sunyol. Seguirem publicant de molt bon grat els contes que se'ns enviïn i que creguem aprofitables; però, per causes que lamentem, hem de deixar en suspens el Concurs en la forma que havia estat anunciat en el nostre n.° 2 (juny de 1947).

Per a la ulterior publicació de contes, això no obstant, tindrem el mateix criteri de selecció rigorosa que ha regit des de la instauració del nostre Concurs.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

L'ideal democràtic

per LADY RHONDDA

(Directora de *Time and Tide*. Governanta de l'Escola de Londres de Ciències Polítiques i Econòmiques. Autora de *This was my World*, *Leisured Women*, *Notes on the Way*.)

L'ideal democràtic al qual s'ha atès sempre el poble d'aquesta illa, i pel perfeccionament del qual ha lluitat fermament, és la creença en els drets de la persona individual i en l'obligació de cadascú, tant si actua en un terreny privat com en un terreny oficial, de respectar els drets del seu veí. La concepció germànica es fundava bàsicament en la negació de la santedat de l'individu. François Mauriac (que va tenir una admirable oportunitat de contemplar l'assaonament dels fruits de l'heretgia germànica de molt a la vora) diu, en *Le Cahier Noir*, alguns mots a aquest respecte:

> *Il nous faut vaincre cette tentation de mépriser l'homme. L'adversaire gagnerait sur nous dans la mesure où nous céderions à ce mépris qui est le fondement de sa doctrine... le mépris de l'homme est nécessaire à qui veut user et abuser de l'homme. On ne peut se servir comme d'un instrument à toutes fins, d'une créature immortelle et quasi divine.*

Aquesta és la veritat. L'ideal democràtic, tant si n'és conscient com no, és fundat damunt el coneixement que la criatura humana és "quasi divine", que un home s'ha d'esforçar sempre per obeir una llei que deriva d'una autoritat més alta que l'Estat i que ningú no té el dret d'obligar un altre home a actuar contra la seva consciència. L'actitud totalitària arreu del món es fonamenta en la concepció contrària. Mentre l'ideal occidental és que l'Estat existeix per a l'individu, el totalitarisme deriva tota la seva actitud de la presumpció que no hi pot haver cap llei més alta que la de l'Estat i que, en interès de l'Estat, aquest té el dret de "mépriser l'homme".

En la concepció germànica no pertoca a l'individu de decidir si qualsevol acció que emprèn és bona o dolenta. En totes les coses, ha d'obeir els seus superiors

UAB
Biblioteca de Comunicació
Hemeroteca General
CEDOC

i confiar-hi. Aquesta vital diferència corre a través d'ambdos codis. Es troba àdhuc en els reglaments dels respectius exèrcits (quan Alemanya tenia Exèrcit). Segons els reglaments de l'Exèrcit Britànic, el soldat pot no acceptar una ordre il·legal. Si una ordre és il·legal d'una manera flagrant, ell pot refusar d'obeir-la. (Entre els exemples donats d'ordres "flagrantment il·legals" hi ha l'ordre de fer foc damunt de pacífics ciutadans o la de desobeir la Convenció de la Haia.) Però, a un soldat alemany, mai no se li permetia d'usar el seu propi judici. Podia ésser castigat perquè desobeïa una ordre al mateix temps que el seu oficial era castigat per haver-la donada. En el nostre país, àdhuc el soldat és un individu amb els drets i certament amb els deures que dóna el judici particular; en l'altre era "un instrument à toutes fins".

El sistema totalitari, no cal dir-ho, sembla d'antuvi aproximar-se molt més a la facilitat. Sembla com una drecera que porta al govern fàcil, mentre que ningú no voldrà negar les dificultats del sistema democràtic. Però és curiós que precisament en aquesta època, quan el nostre país porta encara viu el record de la dura prova de la qual va sortir tan magníficament, i quan nosaltres hem tingut tantes oportunitats de considerar els resultats d'un sistema altern de govern, hom dubti encara tant de la democràcia, tal com és en l'actualitat. Si abandonem aquesta senda costeruda i dreta, quin camí haurem de prendre? ¿Haurem de seguir el que va emprendre el nostre vençut enemic? ¿Haurem de galopar cap a l'ampla sendera de la dictadura?

La raó veritable de la timidesa davant la democràcia ve, em sembla, de la presumpció que és impossible de combinar-la amb una jerarquia. Però és quelcom implícit en la forma de democràcia que practiquem ací, i certament en la de la majoria dels Estats de l'altra banda de l'Atlàntic, que aquesta sigui combinada amb jerarquia, tant de mèrit com de funció. Cap demòcrata intel·ligent no suposa que tothom pugui intentar, en addició a llur propi negoci particular, d'engatjar-se en el complicat govern de l'Estat, perquè cap demòcrata intel·ligent no suposa que l'art de governar és un art al qual no cal habilitat o que, àdhuc si així fos, qualsevol podria practicar-lo tot seguit. Ni tampoc no suposa que sigui possible d'organitzar qualsevol comunitat en el món sense afaiçonar-la en una mena qualsevol de motlle jeràrquic. El que ell suposa és que els qui adopten la professió de governant s'haurien de guiar per les assumpcions bàsiques de la democràcia i haurien de parlar pel poble del qual ells són responsables.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

Això, no cal dir-ho, no és pas subestimar les dificultats i els perills del nostre camí. Hi ha perills en la manera democràtica de governar, com en qualsevol altra manera humana de govern. Plató, per exemple, com s'ha recordat algunes vegades, va dir en *La República* algunes coses ben desagradables sobre aquest punt. Actualment, el que ell hauria de dir sobre la tirania seria molt pitjor que el que hauria de dir sobre la democràcia. El pitjor que va dir sobre la democràcia fou que condueix a la tirania. Aquesta era inqüestionablement un mal pitjor, i encara que la democràcia que ell va descriure no era la democràcia que avui coneixem a Anglaterra, era, certament, almenys en esperit, el que qualsevol democràcia podria esdevenir si prenia el mal camí. La seva descripció de com la timarquia mena a l'oligarquia, l'oligarquia a la democràcia, i la democràcia, al seu torn, a la tirania, és un progrés tan horrible i tan errat de l'Estat com ningú no podria desitjar de contemplar. Seria difícil de llegir-lo sense sentir esgarrifances. Però de fet Sòcrates no tenia res a dir sobre qualsevol forma coneguda de govern humà, i això per una raó excel·lent. Ell comparava totes les formes de govern humà que coneixia amb la seva idea de la perfecció, una perfecció que ell no esperava pas assolir. Perquè:

> "Fins que els filòsofs siguin reis, o els reis posseeixin l'esperit i el poder de la filosofia, i grandesa política i saviesa aplegades en una, i aquelles natures més vulgars que persegueixen llur expulsió mutual siguin obligades a restar plegades, les ciutats mai no tindran repòs per a llurs mals —no, ni tampoc crec que el tingui la raça humana— i només aleshores el nostre Estat tindrà una possibilitat de vida i veurà la llum del dia."

Fins que els filòsofs siguin reis i els reis filòsofs... Això és una cosa molt llunyana. Tan llunyana com és, encara, per a construir la perfecció amb els frèvols materials humans!

La real objecció de Plató a la democràcia era la mateixa de molts moderns. El que ell temia era una democràcia que insistís a descartar l'element de la jerarquia. Però nosaltres mai no hem negat en aquesta llia el valor de l'autoritat en el govern polític. L'experiment que aquí hem fet durant tant de temps, aquesta estreta barreja d'un sistema jeràrquic i democràtic en el si d'una democràcia que és també un regne i un regne que és també una democràcia, era desconegut en els dies de Sòcrates. Aquest experiment nostre és quelcom nou en la història del món. Però ha anat força endavant. Tant en

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

aquest país com, sota altres formes molt similars, en la majoria de les democràcies occidentals. La història anglesa està farcida d'exemples de l'esforç fet per arrencar la llibertat de mans de l'Autoritat i, això no obstant, per retenir aquesta Autoritat. Una i altra vegada hem afermat els drets de l'individu contra un Estat que, crescut fora mesura (de la manera com els Estats solen créixer en èpoques tèrboles, en què un Estat fort es fa necessari), tractava d'ultrapassar els límits del que nosaltres consideràvem el seu just poder. Però nosaltres sempre acceptàrem que —dintre certs límits— el poder era just.

Tal vegada un exemple tan bo com qualsevol altre d'un anglès que creia en la necessitat de l'autoritat, però que va morir pel seu dret a defensar la llibertat de la consciència individual, és Sir Thomas Moore. Ell va viure en una època en què la necessitat d'un Estat molt fort era evident. Si hom el pot censurar, és potser només per haver semblat comprendre massa bé aquella necessitat. Sir Thomas Moore, en un temps Lord Canceller d'Anglaterra, creia més que molts de nosaltres, com només ho poden fer els Lords Canceller, en la necessitat de la llei, de l'ordre i de l'autoritat. La seva Utopia, certament, és perillosament molt a la vora d'ésser un Estat completament planificat. Però se'n salva. Els utòpics, certament, posaren molt enlaire els drets de l'Estat, però sempre reconegueren que hi havia un poder per damunt de l'Estat. Cada ciutadà d'Utopia se sentia inclinat a creure que existeix un últim concepte del bé i del mal, més enllà del que l'Estat pot manar en qualsevol moment. L'home en el qual "no restava cap temor més enllà del de les lleis" no podia ésser un ciutadà d'Utopia.

Sir Thomas Moore tenia horror pel tumult i la sedició. Com Sòcrates, ell respectava les lleis de la seva ciutat, les respectava àdhuc fins al punt de refusar-se a parlar contra elles —cosa que no va fer, certament, el seu antecessor grec. Sòcrates, això no obstant, mai no havia estat Lord Canceller. Com Sòcrates, Sir Thomas Moore s'adonava que ell no devia, a causa de les lleis, violar la seva consciència. Però era tan absolutament contra els seus principis parlar contra elles, que de fet va morir no per parlar contra elles, sinó tan sols perquè refusava de parlar en llur favor. Podria haver dit, com Sòcrates:

> "Jo hauria fet una cosa horrible, homes d'Atenes, si, mentre em mantenia ferm amb la resta, àdhuc amb risc de mort, i obeïa els generals que vàreu triar per comandar-me a Potidea i Amfipolis, aleshores, que els déus m'havien assenyalat

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

un lloc, n'hagués hagut de desertar per por a la mort o a qualsevol altra cosa."

I ell anà a la Torre i al patíbul tan sols per aquella última llei, "fent protestes de morir com a bon servent del Rei, però, abans que tot, de Déu".

Thomas Moore, per tota aquesta creença seva en la jerarquia en el govern (tal vegada a causa d'ella), estava en la veritable línia del desenvolupament de la democràcia britànica. Perquè no forma part de l'ideal democràtic creure en l'anarquia. Ni forma tampoc part d'aquest ideal creure que un Estat que encara no ha assolit una pràctica intenti anar més enllà del que pot acomplir. Al mateix temps que ens hem anat desenvolupant gradualment devers la responsabilitat entre una persona i una altra, hem estat sempre amatents a no deixar de banda la saviesa acumulada del passat ni a tallar aquelles pregones arrels que impedeixen que els homes siguin arrossegats per la maror de passions passatgeres devers el caos i la tirania. Mai no hem arreconat tampoc, mentre anàvem desenvolupant la idea de democràcia, el sentiment de la necessitat de jerarquia. El fet que hàgim conservat la monarquia i el puixant afecte del nostre poble per ella ho demostren.

(Extractat de "Time and Tide")

La secció de "Ciències i curiositats" no és pas finida en els diaris alemanys d'avui. És així que hem llegit, en el "Mainzer Allgemeine Zeitung", que fins al 1943 Hitler acaronava el somni de fer construir una enorme piràmide que devia coronar la seva tomba.

Per tal de realitzar la seva ambició, el Führer havia donat ordres als savis alemanys a fi que trobessin un material prou sòlid perquè la piràmide pogués resistir les intempèries durant milers d'anys.

Aquest diari afegeix que Hitler estava furiós de veure que la situació estratègica li impedia de fer analitzar els materials de les piràmides egípcies i estava enutjat pel pensament que les barres de ferro d'un monument de ciment armat podrien sortir de la seva tomba, un cop el monument desagregat per la intempèrie perllongada.

El diari esmenta igualment la declaració del professor alemany Schmitz, el qual ha revelat que Hitler projectava erigir la seva piràmide immortal en el centre de Munic, i de tals dimensions que fos visible des dels pics dels Alps.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

Avantatges de l'educació civil

per «Copacabana»

Si els homes volen viure en comunitat, treure'n tot el profit i, encara, sentir-s'hi satisfets, cal que ells mateixos es donin lleis raonables i pràctiques. Però per a saber donar-se aquestes lleis i, sobretot, dur-les a compliment d'una manera normal i contínua i no deixar-les degenerar, és necessari que el poble tingui com a cosa pròpia i habitual uns principis i una actuació, el conjunt dels quals constitueix l'educació civil.

No direm res de la naturalesa i els elements de l'educació civil, per altra banda prou coneguts, i ens fixarem especialment en la garantia que representen per als drets individuals, així com l'enfortiment que proporciona a la collectivitat, a la qual permet de resistir, en millors condicions, els perills interns i externs. Quan un poble està cívicament preparat, els seus drets són tan difícils d'ofegar que no ha de tenir por vigoritzar al màxim la collectivitat de què formen part, sigui aquesta un sindicat, una corporació pública o el mateix Estat. Perquè una autèntica educació civil proporciona el valor de defensar els drets propis. Per palesar la importància, la necessitat i els benifets de l'educació civil i les possibilitats que ofereix per a resoldre els problemes públics i privats més difícils triarem els casos particulars més entenedors i més exemplars.

N'hi ha dos en la història dels Estats Units que són ben coneguts. Un d'ells fa referència a la manera com va ésser formada la nació. Aquesta fou constituïda no pas per l'espasa d'un conqueridor afortunat ni en virtut de primmirats drets dinàstics, sinó per la lliure voluntat dels pobles i dels Estats que l'havien d'integrar. Per a vèncer les dificultats, i massa que n'hi havia, els va bastar l'exercici de les virtuts cívils traduïdes en la pràctica per lleis que, redactades pels entesos, foren lliurement adoptades per tots. L'altre exemple encara és més recent i es refereix a la crisi que, a conseqüència d'una guerra civil que va durar quatre anys, estigué a punt de migpartir l'Estat, materialment i moralment. La manera com va ésser evitat el trencament moral és tan alliçonadora que val la pena de parlar-ne.

Quan va acabar la lluita en els camps de batalla el país es

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

velé obligat a dedicar-se a les tasques de la reconstrucció, les quals foren afrontades pels mateixos ciutadans que fins aleshores havien lluitat els uns contra els altres amb les armes a la mà. Els problemes materials foren enllestits amb molta rapidesa degut a les especials circumstàncies de vida del poble americà, de la seva joveníssima vitalitat i dels enormes recursos que la naturalesa posava a la seva disposició. Però el que ens interessa més d'estudiar, encara que sigui en línies generals, és com van resoldre els problemes d'ordre espiritual.

La reconstrucció moral fou possible perquè el poble i els dirigents posseïen el mínim necessari d'educació civil. El país havia estat governat per un home d'un patriotisme sense pretensions i d'una formació democràtica tan ben arrelada que el feia en tot moment solidari amb aquells que presidia. Aquestes qualitats varen permetre a Abraham Lincoln de superar una sèrie de dificultats i, per damunt de tot, de donar el to a la tasca que encara quedava per fer. Perquè, malauradament, fou assassinat quan tot just havia començat els seus treballs, i aquests hagueren d'ésser continuats pels altres.

Van quedar, tanmateix, les seves consignes i el seu exemple, els quals, conjugats amb l'esperit civil del poble, van anar vencent les dificultats que, moltes vegades, encara es van fer més grosses. Perquè —cal recordar que els homes no són perfectes?— una part dels governants i dels funcionaris, així com alguns sectors del poble, van extralimitar-se barroerament. Però l'educació ciutadana fou prou forta per a poder corregir aquestes desviacions i neutralitzar-les.

La reconstrucció del país fou feta sense esperit de venjança. No s'aplicaren sancions contra cap ideologia. L'única arma que hom va fer servir fou la llei, i aquesta va ésser aplicada per jutges independents. Fou una sort per al país la persistència de la tradició anglo-saxona sobre els tribunals civils ordinaris i preexistents en contraposició amb els tribunals dits especials (militars, laborals, eclesiàstics).

Les institucions sudistes, nascudes del moviment separatista i de la guerra, acabaren quan aquesta s'acabà. S'ensorraren sense massa terrabastall, ni material ni retòric. Els mateixos professionals de la baladreria hagueren de dedicar llurs veus a altres finalitats.

Hi havia, però, el problema de les institucions constitucionals i administratives dels Estats vençuts. Aquestes foren respectades escrupolosament pels triomfadors, que tingueren prou seny per a adonar-se que llur victòria no els donava veu ni vot en aquesta qüestió i que van fer tot el que saberen perquè els pobles

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

vençuts les posessin novament en marxa per procediments democràtics i per mitjà de lleis preestabletes.

Els mateixos grans protagonistes de la rebel·lió foren tractats amb un rigor que, estant basat en els preceptes de la justícia, excloïa, dins de les possibilitats humanes, tota arbitrarietat. Jefferson Davis, el president de la Confederació rebel, estigué un parell d'anys a la presó i després en sortí en llibertat provisional. Homes eminents que havien estat els seus adversaris aferrissats es disputaren l'honor de sortir-ne fiadors. Dos anys més tard, sense que s'arribés a incoar procés, en virtut d'una amnistia quedà convertit novament en un home lliure en la plenitud dels drets civils i polítics i va passar els darrers vint anys de la seva vida refentse de les greus pèrdues econòmiques que havia sofert. El mateix podríem dir sobre el tracte rebut pels secretaris d'Estat, caps militars, governadors i altres dignataris rebels. Tot i que el Govern del nord no els va voler reconèixer mai els drets de beligerància, no foren vexats ni per les autoritats civils o militars ni pel poble.

Un tracte igualment cavalleresc fou donat a Robert Eduard Lee, general en cap dels exèrcits rebels. Acabada la guerra, es reintegrà a la vida civil voltat per les mostres de respecte d'amics i enemics, tots els quals es consideraren, simplement, com a compatriotes seus. Un dels que li va donar continuament més proves d'afecte —i justament perquè li coneixia tot el valor— fou precisament el seu antic adversari, el general Ulisses Grant, comandant en cap de les forces del Govern i que més tard fou elegit President de la República.

Els historiadors han recollit l'escena de la rendició del general Lee. Fou el dia 9 d'abril de 1865. Els dos generals s'entrevistaren en una casa particular, on Grant dictà les seves condicions. Segons aquestes, tots els oficials i soldats quedaren lliures després d'haver donat paraula de no combatre més contra els Estats Units. Els oficials retingueren llurs espases, llurs bagatges i llurs cavalls. Gran fèu, espontàniament, la generosa concessió que els soldats rasos poguessin endur-se llurs cavalls, "car —va dir— els podrien necessitar per a llaurar les terres", i, a més, no va permetre que l'exèrcit vencedor fes públiques demostracions de joia per la victòria obtinguda, com va dir, sobre els seus propis compatriotes.

La rendició de Lee i de les seves forces va significar, virtualment, la fi de la guerra civil, i el poble de la capital, en saber la nova, acudí en manifestació a retre homenatge al President de la República. Portaven bandes de música i banderes desplegades, i quan Lincoln eixí al balcó

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

esclataren en ovacions plenes d'entusiasme. Lincoln pronunciá unes paraules, breus, i ja des d'aquell moment anunciá la nova tasca que, ara, havien de fer entre tots: la reconstrucció material i la pacificació dels esperits, problemes que, per igual, l'anguniaven. I, recordant a la multitud que el càrrec de President portava aparellat el de cap suprem de totes les forces de mar i de terra amb facultats legals per a requisar els béns de l'enemic, va declarar que, fent ús d'aquest dret, declarava, des d'aquell moment, propietat del poble dels Estats Units l'himne guerrer dels rebels i ordenà que les bandes l'executessin immediatament. Passats els primers moments de sorpresa, les bandes iniciaren l'himne amb què, fins feia poc, les tropes adversàries eren dutes al camp de batalla, mentre la multitud que aquell vespre plujós s'agrupava al voltant del seu President s'anava descobrint respectuosament, mentre la música sonava i el vent desplegava les banderes triomfals...

JUGUEM A PREGUNTES...?

Iniciem aquesta Secció amb la idea de no enfarfegar el llegidor amb preguntes de caire marcadament científic o tècnic, que moltes vegades sols serveixen per a fer-li perdre un temps preciós, ja que a la llarga no l'assabenten de res.

Nosaltres, contraris a aquests sistemes, tenim el criteri de fer arribar a tothom, entengui's bé, a tothom, una sèrie de preguntes que incitaran els interessats a pensar en coses que per llur senzillesa molts ni recorden, totes les quals, però, faran referència a curiositats, fets passats i diversos, coses oblidades, en fi, una tria profitosa de coses referents a casa nostra.

Per donar un interès més viu a aquesta Secció primer farem les preguntes, i a les darreres planes d'aquest mateix número anotarem les respostes.

Així, doncs, amb el vostre permís i desitjant-vos un bon èxit, encetem aquest joc preguntant-vos:

1.—On neix el riu Tordera?

2.—Quin és el cim més alt de Catalunya?

3.—Qui fou el fundador del F. C. Barcelona?

4.—Quina data és famosa i fa referència al Baluard de Sant Pere?

5.—Què vol dir "Farga Catalana"?

6.—A la Mediterrània hi ha una illa en la qual es troba una ciutat on en l'actualitat encara es parla el català. Com a referència sols us direm que no és cap de les illes que hi ha davant de Catalunya. Sabeu quina és, doncs?

(Veure les respostes a la plana 47)

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

En la mort i en el triomf del Mahatma Gandhi

per JOAN DE MALNIU

«Pare, perdoneu-los, que no saben el que fan.»
LLUC, XXIII, 34

Fou un setmanari dels pocs que ara es publiquen, trist exponent d'un ambient espiritual eixorc i rarificat i d'un humor malsà i cerebral, el que va aludir recentment el Mahatma Gandhi. El va aludir per relure-se'n; per fer befa de les seves "costillas hindostánicas"; per dir que ja estaven tips de veure la seva magra figura embolicada amb un llençol a les planes dels diaris, a les revistes, al cinema, prenent el lloc que millor haurien ocupat dignes polítics vestits amb americana, coll emmidonat i corbata.

Ara ja poden estar ben satisfets. Ja no l'hi veuran més, el Mahatma. Ja no la veuran més, aquella figura magristona i encongida, aquell cap voluminós, aquelles ulleres enormes, aquelles cames resseques i negres i aquells peus deformes calçats amb grolleres sandàlies. Ells ho saben, i se n'alegren. Però el que tal volta no saben és que rera aquesta façana ridícula i humil, sota aquesta figura d'home insignificant, dins aquelles "costillas hindostánicas" tan despectives, s'amagava una ànima poderosa, una fe religiosa pregona i un alt pensament nacional i patriòtic.

* * *

Trista civilització, la nostra, que tan sols jutja per les aparences! Ens impressionen només els posats teatrals, els cabdills de llampants uniformes, els polítics i els conductors de masses que exploten el gest, l'anècdota, l'efímer!

* * *

El Mahatma també ho coneixia, tot això. Ell també s'havia deixat enlluernar en altre temps per la "civilització occidental", pel miralleț de la cultura europea, de la ciència, de la filosofia, de la política. Però no va saber adquirir la veritable saviesa que tant cercava, fins que va aprendre a desaprendre tot el que li havieu ensenyat a Occident. Fins que la veu avial de la seva terra, la veu eterna de l'esperit diví a través de l'esperit hindú, li va fer com-

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

prendre que només en la naturalesa pròpia i en els vells costums pairals residia la Veritat.

I, de l'Occident, només serví allò que tenia un pregon valor espiritual: Ruskin, Thoreau, Carlyle, Tolstoi... I, com a pilar central de tota l'obra, un llibre: l'Evangeli.

* * *

Amb aquests elements, direu, què es pot fer? Un sant? Un místic? Un pensador ascètic? Un filòsof? Tot això i, a més, un polític. Un polític? Sí, però no pas un Maquiavel ni un altre home de la seva escola; no pas un que diu que "per a arribar a un fi, tots els mitjans són lícits", sinó un home que converteix els mitjans en finalitats i, de la purificació interior i espiritual de cada dia, en fa una arma de combat polític, una poderosa arma de combat per a lluitar contra l'opressió i la tirania.

* * *

Aquests *polítics* no els coneixem, a Occident. Aquí coneixem *el polític*, *el sacerdot*, *el patriota*, *el somiatruites*, però mai no els hem vistos fosos en una sola persona. Cromwell? No, no és ben bé Cromwell. Europa sempre donarà més aviat Napoleons. Ara per ara, tot el que Europa pot donar va d'un Cromwell a un Napoleó, passant per un Luter i un sant Ignasi. No un Gandhi.

* * *

I això és el que ens ensenyen, aquests *orientals*, aquests *semisalvatges*? Sí, i heus ací les figures que ens van enviant de tard en tard: un Jesús, un Buda, un Gandhi, i —per què no?— un Plató, un Sòcrates; perquè la filosofia grega, al cap i a la fi, neix a Orient per a morir a Roma. (Si bé és una mort aparent, i agonitza durant molts segles, i segueix agonitzant encara, en el sentit que donava a *agonitzar* Don Miguel de Unamuno. Aquesta *agonia* del pensament oriental a través del pensament grec sembla ésser, en últim terme, tota la història espiritual d'Europa.)

* * *

¿Quan ens convencerem que les màquines són molt importants, que el progrés tècnic és molt lloable, però que la nostra finalitat darrera en aquest món no és pas de conduir un "jeep" ni d'incrementar xifres de producció en massa? ¿Quan ens convencerem que els problemes socials, polítics i econòmics no són més que

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

subproblemes, i que el problema essencial, ara com en els temps de Plató, és el d'esdevenir millors i més purs, de realitzar i de viure els suprems valors espirituals de Bondat, Bellesa i Veritat?

* * *

Gandhi, d'aquesta necessitat, ja n'estava convençut de temps: d'ençà que va dir al seu poble, un dia, "fileu i teixiu".

* * *

Enfront de la civilització d'Occident, els orientals només podien triar entre dues actituds: la dels japonesos, d'acceptació i d'imitació servil en l'extern, aprofitant els recursos tècnics, industrials i guerrers que aquesta civilització els oferia (actitud que ha menat a la guerra i a la desfeta) i la de Gandhi, Tagore i els hindús, d'aprofitar només els valors espirituals i de rebutjar tota la carcassa material amb què es presentava. El "fileu i teixiu" és la consigna política més sàvia, més prudent i més assenyada que jamai s'ha pronunciat al món. "¿Per què —es devia dir Gandhi— hem d'acceptar aquesta civilització monstruosa de la màquina, que nosaltres no hem creat ni propulsat, i esdevenir-ne els esclaus, com els dissortats europeus, els nous adoradors de Mammon?" D'aquest pensament al d'independència política, només hi havia un pas. Així va néixer la *Swaràj*.

* * *

Una de les darreres gran batalles de l'esperit humà s'ha donat, doncs, a l'Índia. Els mitjans coercitius usuals a Occident, i que tan bon resultat donen sobre les masses atees, embrutides i amorals del proletariat europeu, es fongueren com neu davant la no-violència predicada per un humil intèrpret del Sermó de la Muntanya. Així va néixer la *Satyàgraha*.

* * *

Mes a la fi, la bèstia enfollida de la Violència s'ha venjat. La seva mà sangonent ha abatut la frèvola figureta embolicada en el blanc llençol.

De qui és, però, la Victòria? Pregunteu-ho a Crist en la creu. Ell també ens ha ensenyat pels segles dels segles que, perdent, es pot vèncer, i que una mort pot guanyar mil vides.

Mahatma Gandhi: heu vençut. Pels segles dels segles ens heu ensenyat que ells, els violents, són els febles; i que nosaltres, els febles, som els forts. Aquesta és la vostra gran Lliçó i el vostre gran Missatge. Per ella, per ell, ens ensenyareu també a vèncer.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

Anna Pavlova

(Una excepció de la regla)

per ARNOLD L. HASKELL

(Arnold L. Haskell va néixer a Londres i fou educat a Cambridge. Va aprendre dansa per tal de «conèixer allò de què parlava.» Va treballar durant cinc anys en una editorial londinenca. Va jugar una gran part en l'establiment del ballet britànic; és ell l'introductor d'un nou mot a la llengua anglesa: *Balletomania*, una encertada definició de la «febre del ballet.» Fou cofundador de la Camargo Society el 1930 i fundador del ballet de Vic Wells i de la seva escola el 1936. Ha donat conferències per tot el món; fou crític del *Daily Telegraph* i ara ho és del *Bystander*. És autor de nombrosos llibres sobre ballet i també de *The Sculptor Speaks* que s'ocupa de l'obra d'Epstein.)

A fora de Rússia, Anna Pavlova fou molt mal compresa per aquells mateixos que més bé haurien hagut d'apreuar el seu art. Si avui ella podia tornar, tindria un públic nou i força més crític.

Tal afirmació, en parlar d'una artista el nom de la qual és avui sinònim de dansa, pot semblar una paradoxa. No ho és pas.

Pavlova fou contemplada i admirada en tot el món, però principalment per públics que no estaven pregonament interessats en l'art del ballet, que una setmana s'aplegaven gregàriament en el Winter Garten Pavilion per tal de sentir Kreisler, l'altra per sentir Harry Lauder i la següent per veure la Pavlova. Se sentien arravatats per la seva elegància i meravellats pel fet que sabés dansar damunt la punta dels seus peus. Amb tota certesa, se'ls escapaven les essències del seu art, i això, a ella, l'enutjava, malgrat els seus èxits. Un efecte força definit damunt aquests públics en tot el món, a part d'un record de bellesa capaç d'il·luminar tota una existència grisa, fou el que determinà molts a ensenyar dansa a llurs filles. Les escoles sorgiren com bolets. En preguntar jo a innombrables dansarines de tot el món què les va decidir a dansar, molt sovint la resposta era: "La mare va veure Pavlova" o "Vaig veure Pavlova." Mai no hi ha hagut una força propagandística més gran per a l'art de la dansa: Anglaterra, els Dominis, les Colònies, Estats Units, Mèxic, Sud-Amèrica, Java, Xina, Japó, arreu la veieren i restaren meravellats.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

La petita minoria que realment comprenia el ballet, que podia discutir-lo en un argot tècnic trasbalsador, es mantingueren al marge. Per a ells el ballet només volia dir una cosa: les sorpreses en la música, el decorat i la coreografia que cada any els portava Diaghileff. Allò, i únicament allò, era ballet. No es formaven pas gaire el concepte de la dansa isolada com una gran art interpretativa.

Quan vaig trobar Pavlova per primera vegada, em va preguntar: "Esteu de la meva banda o de la de Diaghileff?" En aquell temps la remarca em va semblar innecessària i no vaig poder-ne captar la significació. No fou sinó molts anys després que la vaig comprendre clarament, un cop ja morta Pavlova i Diaghileff. Hi havia bàndols i no n'hi hauria d'haver hagut; una comprensió més acurada de l'art, tal com la del gran crític André Levinson, consistia en un balanç entre ambdós. Tant la Pavlova com Diaghileff foren els arquitectes del ballet contemporani. Si un sol d'ells hagués estat l'únic responsable del resultat, hauríem tingut una torre inclinada de Pisa; certament, molt menys estable, fàcil d'ésser destruïda per la primera ventada crítica.

La Pavlova i Diaghileff començaren el viatge plegats. La Pavlova fou una de les principals inspiracions de Diaghileff. Diaghileff tenia opinions modernes; Pavlova era també una rebel, una romàntica que volia fugir del pur virtuosisme del classicisme.

La Pavlova fou *El Cigne Morent*, i aquest ballet unipersonal de Fokine fou veritablement un manifest de la nova concepció coreogràfica, tot i que aquesta concepció ens pugui semblar avui molt difícil.

Prenguem la Princesa Cigne del *Llac dels Cignes* i la creació de Fokine. En la primera el Cigne era sense cap mena de dubte una *ballerina* que empra-va la narració per a revelar-nos els seus dots de dansarina. Si, a més a més, era una personalitat excepcional i una actriu dramàtica, molt millor. Podia fer que l'obra fos força més interessant. *El Cigne Morent* mai no fou un pretext per a fer pirotècnia. Quant a tècnica, era absurdament senzill —qualsevol aprenent en pot dominar els passos en poc temps—, però els passos eren solament el començament, els mitjans d'arribar a un fi, i aquest fi era interpretar l'atmosfera de la música i fer viure una tragèdia. *El Cigne Morent* mostrava la mort d'una efímera criatura i no les habilitats d'una *ballerina*. Com a tal, constitui el manifest del neoromanticisme de Fokine. Al començament, el camí de la Pavlova, de Fokine i de Diaghileff eren els mateixos.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

* * *

Anna Pavlova va néixer a Sant Petersburg, una criatura feble i arribada prematurament, el 31 de gener de 1882. Hom no va creure que visqués. La portaren a Ligovo, als afores de la ciutat, i l'aire del camp aviat li fou benefactor. L'amor al camp, el seu contacte directe amb la natura, havien d'acolorir tota la seva concepció de l'art, i moltes de les seves danses més conegudes són una interpretació de la natura: *L'Espiadimonis*, *La Rosella de Califòrnia*, *Fulles de tardor*.

Com un present de vacances la portaren a veure una representació de *La Princesa Dorment*, de la mateixa manera que moltes criatures haurien d'anar a veure-la a ella i amb el mateix resultat. Des d'aquell moment el seu propòsit restà format. La seva mare la dugué a l'Escola Imperial; però, per al seu amarg desencís, la trobaren massa jove. No s'hi admetien alumnes abans de l'edat de deu anys (un advertiment per al pare impacient d'avui), i ella encara s'havia d'esperar dos anys més. Durant aquests dos anys la seva resolució s'afermà.

En arribar el temps d'ingressar-hi, s'hagué d'enfrontar amb una prova terrible. Hi havia prop de cent candidats i només sis o set vacants, i un formidable tribunal format per directors i dansarins nous i vells. La bona salut era una condició essencial, i la Pavlova encara estava molt delicada. Parla molt en favor de la clarividència dels jutges el fet que ella es trobés entre els seleccionats. El curs durava set anys i consistia no tan sols a ensenyar la dansa, sinó en una excellent educació general i artística. Els seus mestres foren A. Oblakov, la primera ballarina Vasem i un excepcional actor-dansari, Paul Gerdt, deixeble de Johannsen. Gerdt es va prendre un enorme interès per la seva alumna, tan fora del corrent, i la va ensenyar de manera que convertí la seva fragilitat en una qualitat. Va acabar el seu ensenyament als disset anys, amb el grau de "primera ballarina".

El finat Valerian Svetloff, un crític força intel·ligent, ens descriu el seu debut:

"Em vaig trobar en un reconet plaent, en el reialme il·luminat, verd i càlid de les dríades. Aquest reconet era el teatre Mikhailovsky, i les dríades resultà que no eren de veritat, puix que eren representades per les alumnes ordinàries de l'escola del teatre...

"El jurat s'asseia a la primera fila, fent indicacions a les dríades. Només això sol era el que destruïa una mica la il·lusió...

"Fou aquest vespre que el públic veié per primera vegada l'alumna Pavlova, i feu aquest

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

vespre que per primera vegada ella va atraure l'atenció de tothom... Amb infantívola ingenuïtat va representar una *scène de coquetterie* amb un jove camperol i amb enjogassada picardia va dansar amb les dríades imaginàries. Tot això tenia un bell encís jovenívol i gai, i no cal dir res més sinó que els trets de la criatura, en l'escena amb el camperol, eren ja plens d'expressió, i hom tenia la impressió que allà hi havia quelcom personal, quelcom que no s'havia après de rutina a l'escola. Però en la variació solista de *La Verge Vestal* hom ja va intuir quelcom més, quelcom que feia possible, sense necessitat de donar-se-les de profeta, de preveure en la jove dansarina una futura gran artista."

Valerian Svetloff, el meu mestre com a crític, va seguir pas a pas aquesta carrera i va sobreviure Pavlova alguns anys.

En pocs anys va assolir una immensa reputació, que va segellar amb la seva interpretació de *Giselle*. Les seves etèries qualitats, en colpidor contacte amb la força més robusta dels seus contemporanis, evocaren el record de Taglioni i suggeriren un nou romanticisme. El 1905 va esdevenir alumna de Cecchetti, i afegí força i precisió italiana a la seva frèvola gràcia. El dansari, a diferència de qualsevol altre artista, és sempre un alumne, encara que estigui al pinacle de la fama, i Cecchetti va continuar essent el seu mestre durant molts anys. Una de les majors diferències entre la *ballerina* d'ahir i la d'avui és comprendre que l'aprenentatge mai no és acabat. La *ballerina* d'avui, un cop famosa, no té l'oportunitat d'augmentar els seus coneixements, encara que en tingui el desig. Pavlova hauria pogut dirigir la seva pròpia companyia com un complet autòcrata, però sempre hi havia algú de qui ella era la deixebla que ha d'ésser guiada i corregida.

El primer viatge de Pavlova a l'estranger fou a Riga l el 1908, amb una petita companyia, i l'any següent va visitar Escandinàvia i Alemanya. Era el començament de la seva campanya triomfal.

* * *

El seus èxits a l'estranger tingueren llur part per a decidir Diaghileff a emprendre la seva aventura. Fokine, el coreògraf triat del nou moviment, havia trobat en Pavlova una veritable inspiració. "És la *ballerina* més gran del món, i excelleix tant en classicisme com en caràcter. Com una Taglioni, ella no dansa, sinó que flota; d'ella, hom podria dir també que podria caminar damunt d'un camp de blat sense fer blegar cap espiga."

I Pavlova va anar a París, a

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

dansar amb el Ballet Diaghileff.

D'ella, Jean Louis Vaudoyer va escriure: "Mademoiselle Pavlova és a la dansa el que un Racine és a la poesia, un Poussin a la pintura, un Gluck a la música." Però —malgrat aquesta lloança d'un crític excepcionalment inteHigent— a Pavlova, li féu ombra a la premsa el Nijinsky de *Les Sylphides* i l'Ida Rubinstein de *Cleopatra*. Avui, això sembla difícil de comprendre. Però a París, i el 1909, un dansari era una completa novetat, i Diaghileff se sentia també interessat a llançar el seu protegit. La "Biblica Rubinstein", que posava més que no pas dansava i que era la peça central d'una escena sensacional, en la qual es desembolicava dels seus vestits de mòmia per aparèixer en tota la seva colpidora bellesa, representava l'element exòtic que hom esperava dels russos. Sigui quina en sigui la causa, aquesta distribució de lloances va alterar la carrera de Pavlova i amb ella la història del ballet. El primer cartell del ballet rus portava el seu retrat; ella era una part, una gran part de la inspiració, però el deixà a la fi de la primera temporada.

Aquesta partença deixà darrera seu un rastre permanent d'amargor, i Diaghileff mai no es va portar bé amb ella i arribà a elogiar fora mesura una *ballerina* evidentment inferior, i a comparar-la amb ella, i a dir que era molt millor. Pavlova, però, va restar essent el seu ideal, i d'aquí la nota d'hostilitat que hi havia en les seves paraules quan va dir: "Pavlova mai no es va sentir realment interessada en l'art com a tal. L'única cosa que li importava era el virtuosisme, i ella és un virtuós sense parió. Quan vaig voler que fes per primera vegada *L'Ocell de Foc* de Strawinsky, especialment ideat per a ella, va declarar que mai no dansaria una música tan horrible."

Aquesta estimació de Pavlova com un virtuós abans que tot, és evidentment ridícula. Ella mai no fou un virtuós, i, jutjada des d'aquest punt de vista, n'hi ha hagut i n'hi ha molts altres de més grans que ella. Ella es va revoltar contra el virtuosisme de la mateixa manera que ho havien fet Fokine i Diaghileff. Se sentia enormement interessada per l'art, si bé els seus punts de vista començaven a diferir, en part, sens dubte, per reacció contra Diaghileff.

(Extret de "Ballet", Penguin Books Lt.)

—Com que no és un home casat —explica el sergent de policia—, el tinent no és un mentider gaire convincent.

(Home Sweet Homicide)

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

Notes per a una defensa de l'esperit europeu

per Ferran Planes i Vilella

(Vegi's el n.º 5 de ANTOLOGIA, setembre)

Quan dèiem que el tema de la unitat de l'esperit europeu és tan vell com l'existència de la mateixa Europa no fèiem més que patentitzar una realitat que es manifesta cruament per tot el llarg de la història dels pobles del nostre continent. Tothom que sàpiga copsar l'entranya íntima dels grans problemes històrics que s'han debatut a Europa d'ençà de la posta de l'imperi romà veurà manifestament que aquest tema d'"unitat ha torturat tot el curs de la història europea i ha estat la idea fixa, l'obsessió constant, de totes les ments preclares i ordenadores d'Europa. I molt ens enganyariem, a més, si no vèiem que aquesta idea d'unitat ha pres virior i força en els moments de crisi, quan els pobles es troben abocats a carrerons sense sortida i s'adonen de l'artificialitat de les divisions polítiques imperants en un moment determinat.

El que passa, però, és que ningú no discuteix la conveniència d'aquesta unitat, car tothom creu que la malura de l'Europa d'avui prové del fet que estigui esquarterada en compartiments isolats que pertorben i desenfoquen problemes que en un terreny d'unitat trobarien llur marc perfecte. Més aviat, en parlar d'aquesta qüestió, hom s'arrisca a ésser acollit amb un somriure mofeta pels homes d'esperit pràctic, que no veuen més enllà del nas perquè els falta la perspectiva històrica, sense la qual tot allò que ultrapassa l'immediat pren un aire d'irreal i inabastable.

La veritat és que l'europeu d'avui, l'home-massa que dóna la tònica al nostre continent, ha perdut la seva consciència històrica. S'ha dessolidaritzat del passat, ha perdut el seu sentit de continuïtat, i aci el tenim, perplex, inert, esperant ésser malmenat per una allau d'esdeveniments per a ell imprevisibles. Semblantment a un amnèsic, s'esfuma el sentit de la seva personalitat. Ignorant del passat, el present no té sentit per a ell i l'esdevenidor queda desdibuixat com quelcom de vague i inaprehensible. És clar: en aquesta irresponsabilitat, s'hi troba bé: li encomana una sor-

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

prenent agilitat, se sent ingràvid i lleuger com una daina, però no s'adona que s'arrisca a trencar-se el cap en les seves velleïtats de nou ícar.

Aquesta manca de consciència històrica explica, doncs, la paradoxa que en un moment crucial per a Europa com el que passem mant home realista pretengui desar a la cambra dels mals endreços una idea vivent i perdurable com és la de la unitat europea, catalogant-la abans —això sí, amb un cert deix de nostàlgia— amb l'etiqueta d'utopia. I és que, sovint, l'home que és massa actual es comporta com la vela d'un vaixell que marxés contra el vent. S'infla cap enrera, resisteix a l'avanç, però es troba, malgrat tot, aferrada al pal que la manté tensa i estesa.

* * *

No creiem que sigui balder d'esmentar el fet simptomàtic que sigui Mr. Winston Churchill, l'home que en el nostre temps ha fet gala d'un més sa i cru realisme, el qui s'ha erigit en el més ferm campió de la idea de la unitat europea. Ell ha sabut veure amb claredat el cercle viciós en què es debatia la nostra història contemporània, i que solament una superació dels vells nacionalismes podia permetre una solució apropiada dels problemes actuals d'Europa. S'ha adonat que, si no altra cosa, una necessitat biològica de subsistència ens menava devers aquella u n i t a t. I nosaltres creiem que Mr. Churchill, abans de llançar aquesta idea a la palestra pública, ha calibrat tots els factors que la feien viable *hic et nunc*, aci i ara.

Es fa difícil d'establir comparacions amb èpoques pretèrites, perquè no ens és possible de submergir-nos en el món circumdant del passat, i les referències històriques que en tenim ens arriben desenfocades per la distància temporal; però no creiem que sigui massa arriscat de suposar que poques vegades Europa ha travessat un període de descomposició tan perillós com el d'ara. Potser havia hagut de lluitar contra perills socials més voluminosos, potser la seva decadència física havia arribat més avall; però sempre havia comptat amb una reserva compacta per a enfrontar-la als factors dissolvents que la volien abatre, i mai no s'havia arribat al confusionisme actual, que pretén fer passar gat per llebre, o sia donar per bo tot allò que és dolent, substituir per formes apòcrifes l'autèntica integració de l'home en la vida social.

En una paraula: Europa havia tingut sempre un ideal, una norma fixa de conducta que li permetia d'establir distincions entre allò que havia de refusar i allò que podia admetre. La gra-

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

vetat de la crisi actual prové del fet que aquell ideal i aquesta norma comencen a fer-se esborradissos. D'aquest procés crític, que, si ha esclatat ara a la superfície, es covava ja de temps, i del qual trobem els antecedents immediats en l'evolució del pensament del segle dinovè, Comte —àdhuc des del seu angle positivista— se n'adonava quan deia que la història d'Occident venia a ésser una perpètua rebellió contra els "precedents humans". El que, naturalment, Comte no sabé veure és que el positivisme, en lloc d'apaivagar aquella rebellió, l'esperonaria i agreujaria les seves conseqüències.

El que fa viable una idea és, tant com la seva vàlua intrínseca, la necessitat que en tenim. Europa té aquest ideal, encara que estigui soterrat en el brossall dels esdeveniments que momentàniament l'ofusquen. Aquest ideal, que no és d'ahir ni d'avui, va lligat, com l'ombra al cos, a tota l'evolució històrica d'Europa; i quan no el sabem trobar és quan ens sentim desemparats i perplexos.

La salvació d'Europa depèn, doncs, d'això: que aquest ideal torni a fer-se visible, vivificat amb les aportacions amb què l'experiència del nostre segle el pugui enriquir. En un mot: cal que aquest ideal es posi a to i abandoni el marc estret dels nacionalismes com a inadequat a les exigències de l'hora. Tothom es pot adonar ara que les actuals divisions d'Europa en distints Estats resulten artificials i inapropiades i que allò que en un moment donat resultava un avanç i una superació avui dia representa un anacronisme. Fixeu-vos també com la dificultat a trobar la solució de molts dels problemes que avui pertorben la vida internacional prové de la poca traça a situar-los en el terreny supranacional que els és propi.

Juguem a preguntes...?

7.—Quina és la població catalana, famosa pels seus palaus antics, que en ple carrer encara conserva les mesures de pedra que en altre temps foren utilitzades per a mesurar el gra?

8.—Hi ha una població catalana famosa pel seu mineral, que per cert és molt cosolà. Quina és la població i quin el mineral que hom n'extreu?

9.—Catalunya també té les seves històries mig llegendàries. ¿Coneixeu, doncs, els noms d'un famós bandoler que, segons ens diuen els historiadors, afavoria el feble i desvalgut i perseguia el poderós?

10.—Ja sabeu que el poblet que donà el nom al lloctinent d'aquell bandoler està pròxim a desaparèixer? Com se'n diu, on està situat i quins són els motius de la seva imminent desaparició...?

(Veure les respostes a la plana 63)

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

Angelocràcia? Parlem-ne

per Josep M.ª de Sucre

D'un quant temps ençà un determinat mandarí pseudo-gnòmic està tractant de dedicar-se a una metafòrica angelocràcia sense que mai encertem a saber si en el meridià de l'esdevenidor restarà prou polit i vistent. Ens agradaria saber si és que tracta de restablir la peregrinació angèlica de Silèsius. Es recobra pel camí de Papini? El menys documentat sobre el particular no pot deixar d'adonar-se que fins en *La Scala di Giacobbe* es copsen les ressonàncies del seu antic *Leonardo*. Estem en la sincronització hongaresa d'àngel i flor? Dins la hipotètica lògica neokantiana dels àngels a què ha aludit Pere Coromines en els seus *Jardins de Sant Pol*? Entre el boxador i l'àngel de Francisco Ayala? Afinem en la diària de l'*Arcàngel de la Guarda del Silencio del Sur* del sublimitual Humberto Zarelli? Malabaritzem entre els àngels de *Cal y Canto* de Rafael Alberti? Rejovenim l'argument dels àngels, que com a punt de partió per a un renaixement francès de l'art religiós, pictografia Maurice Denis des de 1899? O som dins del clima que de William Blake ens porta a Boris Belshau? Ens estemordeix una mica el fet que Arnold Stocken situï en l'entrada de Sodoma —decebut de la seva pretesa angelocràcia— no menys que André Gide, Marcel Souhandeau i Oscar Wilde. Què ens en dirien els àngels que, segons l'inviolat granadí Angel Ganivet, descendiren del cel per tocar amb llurs ales la guitarra rendida als peus de la Verge?

El que sabem del cert és que l'angelocràcia d'orsiana s'ha concretat plàsticament en un anomenat *Angel Custodio* d'intenció ben ambigua. L'escultor ha obeït, no cal dir, al dictat del pimpant jugador de metàfores. Per la figuració escultòrica no sabem si el seu suggeridor s'ha proposat corporitzar l'àngel, ancorant-lo en la litúrgia ecumènica de la Revelació, o si, com ho feia en la seva evadida època de *La Ben Plantada*, amb l'euritmica tanagra que, segons ell, hi simbolitzava, no es tracta sinó d'un altre acudit plotinià de derivació alexandrina del decoratiu Lama literari, entorn aquesta vegada de l'àngel en tant que no cristal·litza, bo i parlant stendhalment, la categoria

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

evidencial dels àngels, sorgida —el sensual intranscendent Miquel Saperas ens ho ha repetit no fa molt temps— de la ment del Creador, sinó que sembla glossar el pobre penedit teoritzant de la Mediterrània i, elevant-lo a mite intellectiu i plàstic, la laica simpatia nominada àngel, el do de gents que el popularisme atribueix a màgia o sort. Resti entès que no ens sorprenem de cap mena d'anècdota simiosa, per bé que, no ho podem negar, ens plauen las actituds definides: Percy Bysse Shelley veia àngels pluvials; Francis Jammes assegurava que els àngels no són amics de Prometeu.

On som i on ens trobem amb l'angelocràcia d'orsiana? Dins de la filiació de l'àngel de l'antiga façana del barceloni Consell de Cent? En la del poetitzat per Albert Samain? O en el que veia sant Gregori el Magne en la Roma d'Adrià?

Sant Tomàs és ben explícit en el seu tractat "Dels àngels" perquè un ortodox, segons entén ésser-ho Eugeni d'Ors, pugui jugar irrespectuosament amb la Causa primera. Ell mateix. No enganyem, però. Publicans abans que fariseus.

Premi de poesia «Salvat-Papasseit»

—•—

Aquest premi de poesia, convocat per l'agost de 1947, ha estat concedit al llibre «Balades i Cançons», de Lluís de Rialp.

Des d'aquestes planes, alhora que felicitem el guanyador, agraïm la col·laboració trobada entre els nostres poetes joves, que, en un nombre no menyspreable, han enviat llurs obres — entre les quals n'hi havia de força remarcables — al Concurs. En el seu temps, poemes i fragments triats d'aquestes obres aniran apareixent en les nostres planes centrals, dedicades a la publicació de poesia, i principalment de poesia inèdita d'autors no consagrats.

No cal dir que esperem veure publicada aviat l'obra premiada de Lluís de Rialp, d'un remarcable interès i bellesa.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

ARNAU DE RIBESALBES

EL CAMÍ DE BETLEM, PERDUT

(Paràbola moderna escenificada)

Dividida en un Preàmbul i en l'Obra Pròpiament Dita

PERSONATGES

Els tres Reis d'Orient Melcior, Gaspar i Baltasar.

L'Inspector General de Tubs Extensibles (E. T. G. I.)

La seva secretària.

Lawrence d'Aràbia.

Bob O'Hara, ajudant.

Americà 1r.

Americà 2n.

Tres americans més que, per sort, no parlen.

La Ràdio.

Un paràsit radiofònic.

Escena i temps:

Aràbia saudita. Tardor de 1947.

(Tots els personatges d'aquesta obra no cal pas dir que són imaginaris. L'acció en què prenen part no té cap versemblança històrica. Que no ens vinguin amb comprovants. De tant en tant, la Història ha de servir per a quelcom més que per a treure'n ensenyaments.)

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

«Du siehst, dass ich ein Sucher bin.»
Rainer Maria Rilke

PREAMBUL

El desert d'Aràbia saudita. Plè migdia. El sol cau a plom damunt dels tres Reis d'Orient, sense seguici ni camells, vestits de pobres àrabs caminants. Al fons, la torre d'un pou de petroli, unes barraques i una antena de ràdio.

Escena única

GASPAR.—És inútil. Ahir va fer dos mesos que cerquem el camí de Betlem, sense poder-lo retrobar. Jo de vosaltres ho deixaria córrer.

MELCIOR.—I ca! És la nostra única raó d'ésser i d'alenar. Si no cerquem, estem perduts. Mentre cercarem, viurem.

BALTASAR.—I el pitjor és que hem perdut també el camí de retorn, i els bagatges, i els camells, i els servidors.

MELCIOR.—Sí; això també ens va passar la tardor de l'any 623. Em sembla recordar que aleshores va esdevenir-se quelcom important.

BALTASAR.—Sí, home: tot allò de Mahoma, i la resta. És des d'aleshores que anem vestits d'àrabs, per precaució. Però, nois, tanmateix, trobo que podríem anar a reposar un xic en aquell oasi. Jo ja no puc més.

GASPAR.—No és pas un oasi. És una estació dels romans.

BALTASAR.—No desbarris! D'això encara fa més temps, home.

GASPAR.—És dels croats.

BALTASAR.—Bé, deixem-ho córrer. Et manca perspectiva històrica.

(Se'n van.)

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

OBRA PROPIAMENT DITA

L'Inspector General de Tubs Extensibles, en cos de camisa, a la seva cambra de treball de l'estació petrolera. Damunt d'una taula de campanya té tot de plànols i carpetes, dos o tres telèfons i tres o quatre micròfons. A la paret hi ha un mapa d'Aràbia amb tot de banderetes i cordills. En el moment d'alçar-se el teló, està parlant per telèfon i al mateix temps allarga la mà lliure per tal d'agafar un feix de papers que li passa la seva secretària.

Escena primera

INSPECTOR GENERAL, etc.—Nova-York? Nova-York? No, no és amb Bòston que vull parlar. Que no pot ésser? *(A la secretària, tapant el micròfon amb la mà:)* Em penso que han tornat a volar la línia. *(Tornant a posar-se al telèfon.)* Què dieu? Volada novament? Fins demà? Bé, ja m'avisareu. *(Penja l'aparell.)* Aquests maleïts jueus!

SECRETÀRIA.—No maleïu. El poble jueu lluita per la seva llar nacional.

INSPECTOR GENERAL, etc.—I a mi què se me'n dóna, de la seva llar nacional! Que vagi al diable! *(Posa els informes al davant seu, a la taula, i els examina tot fumant una cigarreta.)* Jo, el que sé, és que porto tres setmanes aquí, i és igual que si m'hagués mort. No sé el que passa a Nova-York, ni a Xangai, ni a Berlín, ni a Londres, ni enlloc! És un isolament espantós! Ara m'he adonat per primera vegada que el dia té *vint-i-quatre* hores totes senceres! Vint-i-quatre hores per a pensar, per a no fer res, per a recordar. És espantós. Perquè, què en faig, d'aquests telèfons, i d'aquesta ràdio, si gairebé sempre estan espatllats?

SECRETÀRIA.—Teniu la gramola.

INSPECTOR GENERAL, etc. — La gramola! Tot el que puc tocar-hi és vell de més de tres setmanes... de prop d'un mes. Què deu cantar, ara, Frank Sinatra? *(Resta pensívol i somniós.)*

SECRETÀRIA.—I jo, que fa un mes i mig que no veig cap film de Gregory Peck? Ni de Greer Garson? Us penseu que no he de carregar el meu feix, jo? Aquí només hi ha àrabs i algun anglès. I els anglesos, la veritat, no els entenc. N'he conegut que s'estimen més llegir un llibre de poesies que anar a veure un partit de rugby. Quan vaig entrar a les WAAC, a la guerra, vaig ésser portada a Anglaterra. Hi vaig

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

passar els tres mesos més ensopits de la meva vida. Sembla que us posin les esglésies normandes, i els castells, i tota la résta, a posta davant dels nassos, perquè us empipeu i els digueu a la fi que ja es poden confitar tota la seva rància història. Aquí, almenys, no hi ha coses velles.

INSPECTOR GENERAL, etc. *(resignadament)*. No. Aquí no hi ha coses velles. Aquí només la gent, és vella. *(Entendrint-se.)* Què deuen fer, ara, els de la colla? Em delen Cigronet, sabeu? Tom Cigronet... *(Posant-se seriós sobtadament, com si li sabés greu d'abandonar-se a expansions familiars.)* Vinga, els informes; treballarem encara una mica.

SECRETÀRIA. — Són aquí, al damunt de la taula.

INSPECTOR GENERAL, etc.—Ah, sí! I el que s'ha d'enviar a la Companyia?... És aquest? *(Llegint ràpidament.)* Trenta-cinc mil acres de producció electrolítica compensada per una immersió sublateral d'adobs infraatòmics autopropulsats per generadors automàtics... etc., etc., 3.435.770 dòlars per al pla a amortitzar en...

Entra Bob O'Hara, l'ajudant, mastegant xiclet

Escena segona

BOB O'HARA.—Hola, patró! Hola, *baby!* Aquí fora hi ha un tipus embolicat amb un llençol i amb un tovalló al cap que diu que vol veure el xef. Diu que porta pressa i que ve de part del Governador de Damasc. Assumpte personal. *(Fent una ganyota.)* Personalíssim!

INSPECTOR GENERAL, etc.—Ara no puc atendre ningú. He d'acabar de llegir aquests informes. Digues-li que s'esperi, i, si no vol, que se'n vagi.

BOB O'HARA.—O. K., Tom. Vaig volant. *(Fa per anar-se'n.)*

Escena tercera

En aquest moment s'obre la porta i entra una alta figura d'àrab, embolicada amb un mantell. L'àrab diu:

Perdoneu, però no em puc esperar. Vinc en missió especial i confidencial. Sóc... *(s'acosta a l'Inspector General, etc., i li diu a cau d'orella)* Lawrence d'Aràbia.

INSPECTOR GENERAL, etc. *(fent un bot)*.—Però no vàreu morir fa molt de temps, en un accident?

LAWRENCE *(fent l'ullet)*.—Us referiu a allò de la moto? Va ésser per despistar. Així puc treballar més a gust. Mireu. *(Es treu un carnet.)* És el carnet d'agent secret britànic, a nom meu. L'ensenyo a tot arreu, i mai no m'han posat dificultats.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

INSPECTOR GENERAL, etc. *(a Bob)*. —Tu, *boy!* Fum el camp! El que ve ara no és per a tu.

BOB O'HARA. — O. K., xef. Si aquest tipus es fa pesat *(mirant-se'l despectivament)*, aviseu. *(Se'n va caminant pretensiosament.)*

Escena quarta

SECRETÀRIA.—Em quedo?

LAWRENCE.—Es pot quedar. Haurà de prendre notes taquigràfiques.

INSPECTOR GENERAL, etc.—Vós direu, doncs.

LAWRENCE *(pren seient en una cadira)*. — Quants sabotatges, en tres setmanes?

INSPECTOR GENERAL, etc. *(sospirant)*.—Cinc. Tres a les canonades i dos a la línia.

LAWRENCE *(somrient amb aire de superioritat)*. — Doncs ara s'han acabat.

INSPECTOR GENERAL, etc. — S'han acabat? Jo més aviat diria que tot just comencen.

LAWRENCE.—S'han acabat. Us ho diu Lawrence d'Aràbia. Quan l'Intelligence posa l'ull en alguna banda, tot se resol. Bé! Heu de saber que ja sabem *qui* són *els* sabotejadors.

INSPECTOR GENERAL, etc. — Bah! Sou molt savis.

LAWRENCE *(misteriós)*.—Són tres àrabs que no són àrabs.

INSPECTOR GENERAL, etc. — Com s'entén, això?

LAWRENCE. — Tres tipus vestits d'àrabs. Concretament: dos àrabs i un negre que no són sinó tres jueus disfressats, enviats per la Haganah o per l'Stern (això encara no és prou clar). Tres tàvecs que vénen a picar la cua del rei Ibn Saud.

INSPECTOR GENERAL, etc. — Bé, i què? I ara, què voleu que fem?

LAWRENCE.—Ahir els han vistos a tres hores d'aquí. Els meus homes...

Escena cinquena

Els tres Reis d'Orient, entrant: Salaam!

INSPECTOR GENERAL, etc. — Qui són, aquests? Què volen?

GASPAR.—Perdoneu, senyor. Teníem molta calor i estàvem molt cansats, i ens hem permés d'entrar sense trucar. Que ens deixarieu reposar una estona?

LAWRENCE *(Alçant-se d'una revolada i embolicant-se amb la capa, xiuxiueja a l'orlla de l'Inspector General, etc., a temps que s'arrecona cap al fons de la peça.)*—Digueu-los que sí!

INSPETOR GENERAL, etc.—Bé, quedeu-vos... Puc saber qui sou?

GASPAR. — Ja ho veieu, senyor. Tres pobres àrabs del desert, que anem de camí cap al nostre poblat.

MELCIOR *(estirant-li la màniga)*. —Jo de tu li preguntaria el camí. Ara o mai.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

GASPAR *(negulitós).*—No empipis. Ja saps que ho tenim prohibit.

MELCIOR.—Si no ho fem ara no ho farem mai. *(A l'Inspector General, etc.)* Perdoneu, senyor: us volem fer una pregunta.

GASPAR *(esverat).* — Per Déu, Melcior que ho tenim prohibit!

BALTASAR.—Melcior, no ho facis. No podem dir ni qui som ni on volem anar.

MELCIOR *(sense fer-ne cas).* — La veritat és que no som àrabs, senyor.

INSPECTOR GENERAL, etc. — Ja m'ho figurava.

GASPAR.—Déu ens empari!

MELCIOR *(amb aplom).*—Som els tres Reis d'Orient, que cerquem el camí de Betlem.

INSPECTOR GENERAL, etc. *(amb el mateix aplom).* — Ves qui ho diria. Doncs jo, encara que tampoc no ho sembli, sóc la Caputxeta Vermella i aquesta és la casa de la meva àvia. *(Toca dissimuladament un timbre de damunt de la taula.)*

SECRETÀRIA *(inquieta).* — És dia de restriccions, xef.

MELCIOR.—La Caputxeta Vermella? No tinc el gust de conèixer-la. *(Assenyalant Lawrence:)* I aquest, qui és?

LAWRENCE. — Jo tampoc no sóc un àrab. *(Mirant-lo significativament.)* Sóc Lawrence d'Aràbia.

MELCIOR.—Tant de gust. Bé, però... és veritat que us feia una pregunta. *(A l'Inspector General, etc.)* Ens podrieu indicar el camí de Betlem?

En aquest moment s'engega la ràdio amb tota la força

Escena sisena

SECRETÀRIA *(picant de mans).*—Ja ha vingut el corrent!

LA RÀDIO.—"Ara sentireu el discurs del President Vanderbergervelt sobre la Llei de Préstecs i Deixalles a Curt Termini."

INSPECTOR GENERAL, etc.—L'important discurs presidencial! Calleu tots!

LA RÀDIO.—"Avui el Congrés d'aquest gran poble s'enfronta amb una hora històrica. Arreu on no hi ha llibertat no hi ha democràcia, i els nostres obrers tenen el pensament posat en els pobles de l'altra banda de l'Atlàntic..."

Escena setena

PARÀSIT. — Xiuuuuiiiuuuujjjjkk kkgggrrrrxiuuuuuxiiiuuuuu...

LA RÀDIO.—"... nacions que sota la capa de la democràcia creen Estats policies i policies en estat d'empresonar els demòcrates. L'esforç generós d'aquest país es dirigirà des d'aquest moment a ajudar els nostres germans d'Europa, d'Africa, d'Asia i d'Oceania i de tot arreu on es pugui colло-

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

car una nevera o un "jeep". A aquest fi el Congrés ha votat una Llei de Préstecs i Deixalles a Curt Termini a retornar en cinc anys, que, ultra finançar la recuperació econòmica de vint-i-set països i mig (em refereixo a Alemanya), serà, no cal dir-ho, una bona inversió dels nostres dòlars a l'exterior. Perdó! Estava llegint el meu informe particular!...

PARÀSIT. — Xiiiuuuuuxiiiuuuuupaf pafpaf!

LA RÀDIO.—"Dintre de breus moments donarem la resta de..." *(Se sent una explosió llunyana, a fora, i la ràdio emmudeix.)*

Escena vuitena

SECRETÀRIA *(consirosa)*. — Sense corrent una altra vegada!

INSPECTOR GENERAL, etc. *(inquiet, a Lawrence)*.—I això, doncs?

LAWRENCE *(misteriós)*. — No en feu cabal. Tenen homes a llurs ordres.

INSPECTOR GENERAL, etc. *(tornant a oprimir el timbre)*.—Vejam, ara...

SECRETÀRIA. — Tornem a estar sense corrent, home!

INSPECTOR GENERAL, etc.—Maleït siga! No me'n recordava!

MELCIOR.—Veig que hem arribat en un mal moment. No podrieu, però, contestar a la nostra pregunta? Ens en anirem tot seguit.

INSPECTOR GENERAL, etc.—La vostra pregunta? Ah, sí; preguntàveu on era Jerusalem, oi?

MELCIOR.—No, Betlem.

INSPECTOR GENERAL, etc.—Bé, és igual. *(Amb sornegueria.)* Perquè suposo que no us cal preguntar-ho.

MELCIOR.—No us ho sembli. Es que ens hem perdut.

BALTASAR.—Estem completament desorientats.

INSPECTOR GENERAL, etc *(bescanviant una mirada d'intel·ligència i un somriure amb Lawrence)*. — Vosaltres, els tres Reis d'Orient? Ves qui ho diria!... Bé, bé... I què hi aneu a fer a... Betlem?

MELCIOR. — Volem arribar-hi aquest Nadal, per adorar el Jesuset, que hi neix cada any.

INSPECTOR GENERAL, etc. *(fent veure que segueix la broma)*. —Cada any? Jo em pensava que va néixer fa 1947 anys.

MELCIOR. — Bé, aquesta fou la primera vegada i per a tots. Però, després, cada any ha anat naixent per als triats. És més: àdhuc us diré que neix cada dia.

INSPECTOR GENERAL, etc. *(fent l'incrèdul)*.—Cada dia?

MELCIOR. — Sí, cada dia. Bé, és un dir, ja em comprendreu. Però nosaltres hem d'ésser allà el 5 de gener, amb els nostres presents d'or, encens i mirra.

INSPECTOR GENERAL, etc. — I on els heu deixats, doncs?

MELCIOR *(consternat)*. — Sí, aquest és el nostre gros pro-

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

blema. Però, en últim terme, creiem que el bon Jesuset ja se'n farà càrrec.

INSPECTOR GENERAL, etc. — Però de debò creieu que el veureu, el Jesuset?

TOTS TRES *(amb animació)*. — Oh, sí!

INSPECTOR GENERAL, etc. — I hi heu anat cada any?

MELCIOR.—Sí, cada any. Hi hem trobat, de primer, les legions romanes; després hi hem vist els àrabs, els croats, els turcs, soldats de tots els temps i de totes les terres. Però nosaltres sempre hi hem anat, i Jesús sempre ha renascut per a nosaltres. Això fa que no puguem morir mai. Veiem com tots els altres homes i pobles passen i moren; veiem fondre's els imperis com la neu sota el sol; veiem enrunar-se temples i palaus, però cada any ens porta Nadal i la joventut eterna. Només aquest any —no sé per què— ens hem esgarriat i, a més, hem perdut els bagatges, els camells i els servents.

Escena novena

INSPECTOR GENERAL, etc. — Tota aquesta història és molt bonica, i a Jerusalem segurament farà forrolla. A mi, però, no em diverteix gota. *(Parla baixet amb la secretària, que fa que sí amb el cap, s'alça i se'n va.)* A Betlem, eh?... A Betlem... *(Tornant a mirar Laurence, i després novament Melcior.)* I, digueu-me: què us dóna, aquest... Jesuset, que us fa anar-hi cada any? Dòlars? Automòbils? Exclusives d'alguna casa important? Permisos d'importació?

MELCIOR *(estranyat)*.—Què dieu? Res d'això. No ens dóna res.

INSPECTOR GENERAL, etc. *(esverat)*.—Doncs, per què hi aneu? *(Baixet a Laurence:)* Compreneu: cal seguir la comèdia.

MELCIOR. — Ell ens ha ensenyat la Vida, senyor. Ara sabem per què vivim. Abans érem com troncs de fusta morta. No sé si em comprendreu... Us recordeu de la vostra mare? De quan éreu petit? I del vostre pare? Doncs això —què estrany, oi?— no és res comparat amb el que sentim per aquest Infant. Nosaltres podem ésser els seus avis, els seus rebesavis, però al seu davant ens sentim petits, petits. I és que en tots nosaltres dorm un infant; el que passa és que en créixer el matem. Però Jesús ens ha ensenyat a deixar-lo viure. I els infants no saben res i ho saben tot, compreneu? *(Assenyalant els telèfons i la ràdio.)* Vosaltres us penseu que sou molt savis, no és cert?, però a mi em sembleu més aviat com aquells infants dolents que, en voler veure com són fetes les joguines per dins, les destrueixen i les espatllen. Vosaltres heu destruït

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

el món, la vida, en voler veure com era fet per dins. Amb les coses, com amb les joguines, només heu de jugar-hi. No trencar-les per veure què tenen a dins. I ara esteu jugant i destroçant totes les coses del món. *(Somriu.)* A nosaltres, els orientals, ens tracteu d'ignorants i endarrerits... Però tot el vostre progrés no val un sol cabell del nostre Jesuset...

Escena desena

INSPECTOR GENERAL *(inquiet)*. — Aquests homes no sé si se'm riuen o parlen seriosament. I si acabéssim el joc? Aniré jo mateix a...

(Entren la secretària, Bob i quatre o cinc americans en cos de camisa i revòlvers a les mans.)

AMERICÀ 1r. *(als tres Reis)*. — Mans enlaire!

MELCIOR *(sense moure's)*. — No portem armes.

AMERICÀ 1r.—És igual. Mans enlaire!

Els tres Reis aixequen els braços. Els americans els escorcollen.

AMERICÀ 2n.—És veritat. No porten armes.

AMERICÀ 1r.—Abaixeu els braços!

INSPECTOR GENERAL, etc. *(a Americà 1r.)*.—Són tres jueus de l'Irgun o de l'Haganah. Sembla que són els autors o els instigadors dels atemptats. Porteu-los al pavelló C. Deixeu guàrdia permanent a la porta. Ara miraré de telefonar a Jerusalem per posar-me en contacte amb les autoritats britàniques.

SECRETÀRIA.—No hi ha línia.

INSPECTOR GENERAL, etc.—Maleït siga! Poseu un cable.

SECRETÀRIA. — No jureu. La línia està tallada.

INSPECTOR GENERAL, etc. *(desanimat)*. — Bé, què hi farem. Ja veig que hauré d'escoltar alguna altra vegada la història dels tres Reis d'Orient. *(Irònicament, a Americà 1r.)* Acompanyeu ses Majestats els Reis d'Orient al Pavelló C, on podran reposar. Esperem que aviat vindrà llur carrossa a cercar-los.

MELCIOR *(anant-se'n i movent tristament el cap)*. — No podrem anar mai més a Betlem! *(Deturant-se tot d'una i esguardant els seus companys Gaspar i Baltasar.)* Però, comptat i debatut, potser l'Infant Jesús ja podrà passar-se'n, dels nostres presents, del nostre or, i de la nostra mirra, i del nostre encens. *(Assenyalant la ràdio.)* No heu sentit el que deia? Els nostres pobres presents, què seran, davant aquesta pluja de neveres, d'automòbils, de ràdios i de cuines que s'ha desfermat damunt el món? *(Tornant a moure el cap.)* Nosaltres ja hem passat. Hem fet tard 1947 anys. No som d'aquesta època. Aquesta època vol anar a Betlem en

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

automòbil i en avió. I a Betlem, germans, només s'hi pot anar a peu i amb el bastó de pelegrí a la mà, amb la mirada fita en el vell camí que marquen els estels... Quelcom s'ha trencat i s'ha perdut per sempre... per sempre... *(Als americans.)* Quan vulgueu. Estem a les vostres ordres. *(Se'n van tots.)*

Escena onzena

Des de l'entrada dels americans, l'Inspector General, etcètera, ha estat dret al costat de la taula de treball. Ara, però, s'asseu novament i es posa a registrar papers amb aire preocupat. Al cap d'un moment, alça el cap i diu a la Secretària:

INSPECTOR GENERAL, etc. — Saps què? Podries anar a buscar la gramola. Tocarem alguna cosa de Bing Crosby... "Cercant el meu camí", per exemple...

SECRETÀRIA. — "Cercant el meu camí"?

INSPECTOR GENERAL, etc. *(neguitós)*. — Volia dir "Seguint el meu camí". Aquests jueus, a la fi, han aconseguit posar-me nerviós, amb llurs estúpides històries del camí de Betlem. Au, cerca'm la gramola.

TELÓ

Juguem a preguntes...?

11.—Ara que tothom parla tant dels jueus, ¿tenim a Catalunya alguna muntanya que tingui relació amb fets en els quals intervingueren homes d'aquella raça?

12.—Un dels cantants que més ha enaltit la nostra música i les nostres cançons, qui ha estat?

13.—De quin fet històric prové l'expressió "venjança catalana"?

14.—Coneixeu un poble català on fabriquen uns càntirs als quals hom atribueix la virtut de refrescar l'aigua? Com se'n diu i en quin lloc aproximat es troba?

15.—Catalunya, poble de grans homes, no podia deixar de tenir com a fill un home, per molta del seu temps tractat de boig, que trasbalsà el món: Qui fou i qui sostè aquesta tesi?

16.—Quin ha estat el llibre català acceptat per tot el món pels seus dots justiciers i de "bon seny"?

Què us sembla, ha desaparegut o bé, al contrari, encara existeix? Si és el primer cas, digueu qui és el responsable de la seva pèrdua, i si, contràriament, creieu o bé sabeu que existeix, digueu on es troba.

17.—Sabeu per què es diu "lluç de palangre"?

18.—A Catalunya, que tenim poc, però de tot una mica, ens voleu dir si també podem presumir de tenir volcans?

19.—Hi ha un animal feroç de clima polar que també, per cert escàs, es troba a Catalunya. Quina espècie és i en quina regió habita?

20.—Dintre el Pirineu català, sabeu quin és el cim entre el pedregam del qual es troben fòssils en gran quantitat?

(Veure les respostes a la plana 68)

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

Presentació d'Àuria

per J. Esteva i Vilarrasa

No recordo exactament com vaig conèixer Auria: el vaig trobar incorporat a les meves amistats sense saber com. I no seria perquè tinguéssim caràcters afins; ben al contrari; la major part de les seves idees m'ofenien. Les coses per a mi més respectades eren per a ell objecte de befa, i moltes d'altres menyspreables per a mi —i la major part dels homes— eren atrevidament defensades per Auria. Vaig arribar a menysprear-lo i fins i tot a odiar-lo, ja que m'indignava la seva manera petulant de parlar, la seva seguretat a afirmar el més inversemblant, el seu somriure irònic i el seu cinisme a defensar l'indefensable.

Ha passat bastant temps des de l'última vegada que el vaig veure. No sé pas què s'ha fet d'ell. Però fa poc, i per una estranya casualitat, vaig saber que Auria era un home d'un altre planeta. Havia nascut a Mart. Ignoro com va arribar entre nosaltres. Però el cert era que Auria no havia nascut a la terra. No sé si ha mort i està enterrat al nostre planeta o si, al contrari, ha tornat al seu. La veritat és que, des que vaig fer aquest descobriment, moltes idees exposades per ell tornen a la meva memòria, i, encara que continuo trobant-les inversemblants hi sóc més indulgent. I no puc per menys de reflexionar sobre com seria i com pensaria jo sense el gran llast avial que gravita sobre meu o amb un altre de totalment diferent.

La lectura de Jung m'ha fet ésser encara més benvolent envers ell. Ara ja no el puc menysprear. La diferència entre ell i jo rau més en els nostres avantpassats que en nosaltres mateixos. El pes del nostre subconscient avial és tan gran que ens fa moure amb dificultat i ens impedeix de tenir moviments propis. Les idees que ens semblen més originals no són més que la maduració o l'evolució de les d'altres homes que han existit abans que nosaltres. En arribar a aquest punt, no puc menys de recordar les paraules de Justino Digron, un bon amic meu que m'escrivi fa algun temps una carta que servo. Deia: "Jo crec que les coses que es practiquen deixen un sediment reactiu, diguem-ho així, que va traspassant-se de generació en generació fins a con-

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

substanciar-se amb l'esperit. O, en altres termes: les reaccions van removent el bagatge emmagatzemat pel raonament en el fons de la consciència." I continuava més avall: "¿Per què una cosa que jo sé que tinc gravada al cervell amb senyals indelebles no pot quedar sedimentada i traspassar-se d'un plasma a un altre? ¿Per què en somnis se'ns presenten individus coneguts que mai no hem vist en la vida real? ¿I per què somniem escenes l'acció retroactiva de les quals ens és coneguda en aquell moment sense haver-hi temps ni espai perquè puguin realment ésser-ho i que s'enllaça perfectament amb el que se somnia en aquell instant? ¿És possible que les escenes reals dels nostres ascendents puguin ésser continuades en els nostres somnis en les hores inconscients?"

Tornant a Auria, no hem d'oblidar que ell no tenia ascendents terrestres. La virginitat del seu cervell, referent a les coses terrestres, defuig la penetració dels mateixos dadaistes.

En alguns casos raonava com un home primitiu; en canvi, en altres recordava Nietzsche. Auria sentia una gran estimació per aquest filòsof. És per aquest motiu —falta d'ascendents terrestres— que Auria se'ns presentava unes vegades obscè, altres mancat de sentit comú i altres de moralitat i honorabilitat; almenys en els conceptes clàssics que nosaltres tenim d'aquests mots. Els terrestres també creguérem en una època ésser el centre de l'Univers, però avui els temps de Tolomeu són ja molt llunyans; tindrem segurament molts altres desenganys. Auria és un ésser que pensa exclusivament en ell mateix, i jutja les nostres coses i els nostres homes des d'aquest punt de vista. Quan es troba davant de quelcom que li agrada, frueix de l'alegria del descobridor. Ell jutja amb la mateixa simplicitat el geni que el mediocre, el triomfador que el fracassat. Encara que això no vol dir pas que tots li agradin per un igual.

Tots sabem que l'adaptació ens fa veure dreta la imatge invertida que se'ns forma a la retina. Per tant, potser Auria no estava tan lluny de la raó en afirmar que estem rodejats d'errors als quals ens hem adaptat. Els lectors de ANTOLOGIA aniran a poc a poc coneixent-lo, els assabentaré de les seves idees i també dels seus dubtes, sabran d'aquells dies que, desesperat, no sap si ha perdut la raó ell o la seva mare; o d'aquell altre que ignora si s'ha comprat un capell o una caputxa. I em preguntaré, jo, en aquells moments: "És la manca d'adaptació o la imatge invertida? O és que li falla la memòria?" Aquesta memòria que falla tantes vegades i que fa confessar a Stendhal, després d'alguns anys d'haver

CEDOC

traspassat el Mont Sant Bernard, quan acompanyava Napoleó, que no pot precisar si el record que té d'aquest acte és el veritable o si és el d'un gravat que el representava.

Però, també, ¿per quin motiu no podria ésser Auria un d'aquests homes que tant abunden aquí a la terra, que parlen de tot sense cap responsabilitat, i dels quals també en deuen haver germinat a Mart, i que jo ara, amb la més bona fe, intento de justificar i de comprendre inútilment?... Deixem-ho córrer; la veritat, no la sabré mai... Això no obstant, el que jo pretenia ja ha estat acomplert. Jo us volia explicar qui era Auria. D'ara endavant, jutjar-lo correspondrà a vosaltres.

* * *

Ara que ja coneixeu Auria, us explicaré breument —per no fer-me massa extens— el que em contà en una ocasió de Shakespeare, quan el meu amic interplanetari el va descobrir.

"Acabo de llegir —em digué— un llibre que m'ha plagut bastant. Es titula "La tragèdia de Macbeth" i és d'un tal Shakespeare. És un bon autor, aquest Shakespeare, coneix a la perfecció tots els sentiments humans. Macbeth era un home bo, honrat, generós, que retornava triomfador. Tenia, com tots els homes, els gèrmens del mal dintre seu, però no s'havien desenvolupat i les seves virtuts els dominaven i absorbien de tal manera que ningú no sospitava ni que existissin. Però unes soles paraules que li diuen les bruixes: 'Macbeth, tu seràs rei', desperten la seva cobdícia i la de la seva muller de tal forma que com un ressort obren la nova Caixa de Pandora i tots els mals l'envaeixen. Per tal d'arribar a ésser rei, mata el seu cosí Duncan. Macbeth va ésser rei, però va perdre la tranquil·litat i el son.

"Com que conservava un bon record de la lectura de Macbeth, quan vaig trobar una altra obra del mateix autor, no vaig dubtar ni un moment a adquirir-la. No vaig pas equivocar-me. La nova obra que tenia al meu poder era magnífica. El començament, que per a mi és el millor, va entusiasmar-me. Pocs homes són tan penetrants i coneixedors de l'ànima humana com aquest Shakespeare. Ell comprèn a la perfecció que per a ésser el protagonista d'un gran poema d'amor no cal pas ésser un fàcil triomfador, ans, ben al contrari, comença el seu poema presentant-nos Romeu com un amador fracassat. No és correspost per Rosalinda i fins i tot és burlat per ella. L'amor és bilateral; no depèn d'un, sinó de dos —un home refinat, precisament perquè ho és, fracassaria segons en

Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

quins amors. Tampoc un amor normal no podrà lligar amb un amor patològic. Però, en canvi, dos amors patològics es podran unir ben fort. Aquests éssers capaços d'unir-se fortament s'endevinen els uns als altres. Entre ells hi ha una gran atracció. L'amor és cec, però l'instint és clarividént. Entre els amors patològics crida l'atenció la faisó com s'endevinen els uns als altres. Un amic pintor em parlava en una ocasió d'una pintura exposada a Paris d'un homosexual i em deia que la major part de les persones que es paraven a contemplar-la detingudament obeïen a un tipus especial. La llei és la mateixa per als amors dits normals i per als anormals, i aclarim— baldament sembli una paradoxa— que aquests darrers amors, en atreure's, actuen normalment. Cupidó, el fill d'Afrodita, porta un arc i una fletxa. Un gran poema d'amor deu néixer, doncs, de sobte. Veure la dona pressentida i estimar-la. La Biologia actua aixi. Si el sucre agrada als nens és perquè llur cos a l'època de formació necessita hidrats de carbon.

"Shakespeare coneixia a la perfecció el que podriem anomenar Bioquímica dels sentiments. Per tant, l'amor del seu gran poema va néixer de cop. No podia ésser altrament. L'amor que neix d'un tracte es confon amb la simpatia, l'amistat, l'interès, però no és biològic.

"Fins aquí la concepció shakespeariana és perfecta, però la continuació, encara que no es pot considerar errònia, deixa d'ésser genial.

"Quina necessitat hi havia ue Julieta fos bella? Per a atreure el seu Romeu en tenia prou d'ésser *ella*. Aniré encara més lluny: ¿no estaven en una festa? No s'usaven aleshores els antifaços? Doncs per què Romeu no se'n va enamorar sense haver-li vist la cara?

"Una Julieta menys bella o, millor encara, no gens bella, s'hauria comprès més que era el complement amorós de Romeu.

"I, si no tinguès por d'indignar-te —em digué somrient—, jo hauria fet una Julieta repugnant. El poema d'amor hauria subsistit i la concepció hauria estat més genial.

"Què ha de fer un hom per tal d'ampliar el seu vocabulari?", pregunta un subscriptor.

Doneu a un taxista la quantitat exacta que marca el taxímetre, i després escolteu.

(*London Opinion*)

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

DOS SONETS

per JAUME ROSQUELLAS I ALESSAN

Mai com enmig l'oasi d'un silenci
no et dic, Amor, el meu poema espars,
i és aleshores quan el mot és dens i
fibla l'oïda com la punxa d'arç.

I tu reculls la veu que encar no és nada
i trenca el gel finíssim del moment,
i amb l'Arc de Sant Martí d'una mirada
l'íntim diàleg brolla dolçament.

Silenci per silenci, mot per mot,
teixim damunt el tàlem impalpable
l'efímera quimera d'un ensomni,

Connubi de silencis, net de llot,
l'oasi és fresc, i recollit, i amable,
i és l'avantcàmbra nupcial del somni.

Dialoguen les mans, dues en una,
ben oprimides per l'anell dels dits:
la teva blanca com un raig de llun
bronze la meva, amb cinc clavells r

Salven l'espai en una breu arcada
del teu cos al meu cos damunt l'abi
d'una passa, només, ben mesurada,
pont màgic i fantàstic, llevadís.

I el diàleg flueix sense paraules,
però gràcil i pur com si una veu
dugués ressons de contes i de faule

Ara –després–, si es trenca l'encai
d'aquell diàleg rajarà la deu
al fons de tot de l'ànima lassada.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CEDOC

Petites proses

per Pere Bech

MANS

Les mans reposen. Tenen un gest deseixit, melangiós, de cigne. Les venes s'hi endevinen blavoses, translúcides. Els dits s'afinen en una fugitiva sensació. La color és blanca, destenyida, matisada de transparències. Reposen. La vida s'esmuny per elles com un reflex, com l'ombra d'un vaixell damunt les aigües. Somnien. I pel seu somni passa l'aire subtil de les carícies, l'amorositat del vellut, la tebior de la carn. Tremolen d'una petita embriaguesa d'oceli i s'omplen d'una música defallent que les commou en palpitació d'onada.

VALL

Quan els ulls traspuen una claror de llac i anem per mil camins que sols menen a una mateixa desolació, sense saber per què, sense pensar-ho, sense confessar-nos-ho, un instint ens porta cap aquesta vall. Com si entréssim dins la nostra ànima, totes les coses ens esdevenen germanes. El cel ens mira amb una decrepitud verdosa que és un reflex dels nostres ulls, i els arbres són espectres animats de coses oblidades o pressentides...

Tot, amb una amorositat feliç, va esdevenint confús dintre nostre, del mateix color, d'un color igual a la nostra ànima.

JONCS

El riu s'emporta el paisatge devers el gran cementiri de la Immensitat. I el jonc, pres d'enyorança, resta en el seu lloc de la ribera. Sentir el corrent tan a frec d'ell i no poder seguir-lo! El riu s'allunya amb placidesa, sense pressa, com qui pretén defugir la mort.

El jonc resta neguitós de viure immòbil, de veure passar l'espectacle d'altres vides i sentir que a poc a poc va oblidant la seva.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

AMFORA

Parla amb una veu suau que no és més que una línia. I diu coses tan simples d'expressió i tan intenses, que us sembla oir un element primari. El seu cos abstracte es resumeix a si mateix, mòrbid i fugitiu, d'una vaga feminitat estilitzada.

Fa recordar i fa oblidar. L'emplena una remor de marinada i classicisme. I el seu aire és quelcom nostàlgic, com si el front invisible s'arrecerés en el passat.

Dintre seu la nostra ànima voldria emmotllar-se per fer-se precisa i eterna.

AMPOLLA

Per la finestra, l'intrús s'esmuny com un lladregot, amb meravellosa rapidesa, sense soroll, sense vacil·lacions: és un raig de sol.

Damunt la taula de pi brunyida per la solitud, l'ampolla el rep heroicament com un dard al mig del pit.

Són les ampolles reines de la casa; en ella floreixen amb més veritat que les roses, que els clavells, que les flors més rares.

Posseeixen el reflex, la transparència i, sobretot, l'expressió. Són de totes formes, de tots colors, fantasioses com un conte oriental.

Pregunteu al sol, al raig de sol, què estima més de tots els objectes que viuen en la casa, i ell per tota resposta es clavarà en el pit de vidre de l'ampolla. I, d'aquest amor per l'objecte, n'arrenca modulacions innombrables, veritable polifonia de colors i qualitats.

Un grup d'ampolles diverses sota la llum és com un orgue de mil veus ressonant dintre una nau acústica.

Entre les qüestions internacionals més greus, n'hi ha una que arrisca d'obrir una veritable fossa entre els U.S.A. i Europa. És la de les faldilles llargues, com tothom sap.

Quin és el darrer estat de la qüestió?

Les faldilles llargues han desencadenat una nova ofensiva. En efecte, Miss Mary Black, modista nova-yorquina, que és una autoritat en qüestions de costura, va declarar poc després del seu retorn d'Europa:

—Les dones americanes que critiquen la nova moda de les faldilles llargues no han vist encara res. La propera primavera, els vestits s'allargaran encara vuit centímetres més i hauran de descendir a vint-i-quatre centímetres de terra.

(*La Tribune des Nations*).

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

El meu amic Einstein

per John Plesch

Entre els molts homes de ciència que són, o han estat, els meus amics, n'hi ha un que ultrapassa tots els altres en alçada, i aquest és Albert Einstein. La nostra íntima amistat ha durat ben bé un quart de segle.

Einstein és un agut observador i un crític esmolat. La seva objectivitat a jutjar la seva pròpia obra és gairebé brutal. En la seva autoanàlisi cerca la més pregona veritat sense reserves mentals. És la veritat, el que ell vol, i qualsevol forma de decepció li és odiosa. Al mateix temps insisteix de manera fanàtica en la seva independència, àdhuc en les relacions convencionals, i la més petita amenaça o ombra d'amenaça a ella és prou per a alterar-lo. Adhuc en la seva vida matrimonial ell bandeja el "nosaltres" corporatiu. Ningú, literalment ningú, no pot pretendre de tenir el menor dret a parlar per ell. En la seva casa de Berlín hi havia una cambra que era en absolut el seu recer; no s'hi permetia l'entrada ni àdhuc de la dona de fer feines, i molt menys de la seva dona. Sempre fou quelcom de què la seva esposa es lamentà (ell sempre s'hi referia anomenant-la "la meva vella senyora") no poder entrar mai a tenir cura d'ell i de les seves coses en aquella cambra, com a qualsevol altra banda, però Einstein era de diamant: tant se li'n donava, de la pols, era la independència ço que importava.

He sentit dir sovint a Einstein que és més natural per a un home estar ociós que no pas treballar. Però ell tenia tant a fer que trobava poc temps per a seguir aquesta inclinació de la seva naturalesa. Sempre estava enfeinat i, certament, el seu cervell sempre estava treballant. Era una tasca que ell mateix s'havia assenyalat de resoldre els misteris físics de la natura, o d'aproximar-se a llur solució. Veia problemes en coses que per a altra gent eren fets fora de discussió i que no requerien un segon pensament: quin era el procés exacte pel qual la sorra de les platges s'enduria quan l'aigua s'escorria avall; per què les fulles de te de la seva tassa anaven al centre del remolí quan remenava el líquid. Ell volia cercar la solució del que molt sovint apareixia com els problemes més simples, desil·lusionadorament simples, de fet, i en aquesta recerca reve-

UAB
Hemeroteca General
CEDOC

lava sovint veritats que abans passaven desapercebudes.

Gairebé no hi havia un sol fenomen, dels més simples i diaris, que no despertés el més viu interès en Einstein. Em recordo que passejàvem un dia plegats i feia força vent. De sobte, ell va dir: "Sabeu? M'agradaria tenir encara que fos la idea més dèbil del que és el vent." I aleshores m'adreçà una dissertació tractant d'esbrinar tot el que podria ésser el vent. El mortal ordinari se sent completament satisfet amb una explicació d'un simple fenomen justament fins al punt en què Einstein comença a sentir-se realment interessat pel problema. I un cop ell comença a pensar en quelcom segueix fins a la fi.

Hom podria creure que un home d'una capacitat tan excepcional com Einstein ha d'ésser intolerant i impacient envers la gent menys dotada, però és ben bé al contrari. Gairebé no conec ningú que sigui més suau en els seus judicis personals que Einstein, si bé, això és cert, una estupidesa fora mesura pot capgirar el seu captenir, i llavors el llenguatge que empra en els seus judicis no és pas tret de cap manual d'urbanitat i bones maneres. I hi ha vegades, quan l'enormitat és massa grossa, que li manquen les paraules, i aleshores n'hi ha prou amb l'expressió de la seva cara.

Fonamentalment Einstein té molta bonhomia, i no vol de cap manera ferir els sentiments de ningú. La vista de la dissort sempre li inspira el desig d'alleujar-la. És capaç de donar tots els seus estalvis —mai no en té gaires— a gent necessitada. Si volgués, podria ésser un home ric, però ell no dóna cap mena d'importància a la possessió material; la considera, de fet, com quelcom enutjós. La seva disposició és feliç. Com que la seva ment no coneix cap límit, el seu cos tampoc no segueix cap regla establerta: dorm fins que es desperta; resta despert fins que li diuen que ha d'anar al llit; passaria fam si no li donessin quelcom per a menjar; i aleshores menja fins que li diuen prou. Em recordo que més d'una vegada, a la meva casa camperola de Gatow, s'havia menjat d'una tirada entre cinc i deu lliures de madalxes. Com que Einstein mai no sembla sentir els impulsos ordinaris de menjar, etc., hom ha de tenir cura d'ell com si fos una criatura. Va tenir molta sort, en això, amb la seva segona esposa.

Ella el va atendre amb extraordinària cura i atenció. Una vegada que ell havia d'anar a Rio de Janeiro a donar una sèrie de conferències, ella li va fer la maleta i la hi va omplir amb tot el que podria necessitar pel camí, i quan ell va retornar ella va obrir la maleta i, amb gran astorament, va trobar que estava curosament arranjada. Gai-

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

rebé amb gelosia li va preguntar qui l'havia atès tan bé... cap home no podia haver arranjat tan bé la maleta. Durant un moment Einstein va semblar perdre l'esma, i després es va posar a riure a cor què vols i va confessar que no havia obert la maleta en tot el viatge (1).

Una vegada que Einstein es trobava a Hollywood de visita, Chaplin se'l va endur a fer un volt per la ciutat. Quan la gent que passava per les voreres reconeixia dos de llurs més grans contemporanis, si bé ambdós força diferents, els feien una rebuda entusiàstica que astorava en gran manera Einstein. "Ens victoregen a nosaltres dos", digué Chaplin: "a vós, perquè ningú no us entén, i a mi, perquè tothom m'entén." Hi havia un orgull rialler en aquesta remarca, i al mateix temps una certa humilitat, com un reconeixement de la diferència entre la fàcil popularitat i la permanent grandesa.

La idea que tenim del caràcter és la d'un home que no perd el cap quan li cauen al damunt honors i eminències. Relacionada amb això recordo una història que em va contar l'esposa d'Einstein sobre llur recepció a Toquio. Einstein va anar al Japó poc després de la primera guerra mundial i el Japó era aleshores antialemany d'una manera ostentosa, però Einstein i la seva esposa foren rebuts amb tots els honors i instaHats en tot un seguit de cambres proveïdes amb una balconada guarnida en un dels millors hotels de Toquio. Durant tota la nit una gran gentada s'aplegà a la plaça d'enfront de l'hotel, esperant que el gran home sortiria al balcó, l'endemà al matí. Durant tota la nit romangueren perfectament silenciosos, però quan s'alçà el sol es va aixecar una cridòria, produïda per aquella massa compacta de gent, que ara volia veure recompensada llur paciència.

Einstein va sortir al balcó amb Elsa al seu darrera. Tan aviat com el veieren, un bramul espantós va sorgir de milers de gargamelles, i es desfermà un huracà del que al Japó serveix com a aplaudiments de benvinguda i d'admiració. Einstein se sentia aclaparat i no podia fer res més sinó somriure i inclinar-se; però sense obrir gairebé la boca va xiuxiuejar a la seva dona: "Em sembla, Elsa, que cap ésser vivent no es mereix aquesta mena de recepcions."

(1) Un altre tret curiós del caràcter d'Einstein, demostrador també de l'extrema despreocupació que sent per l'ordre i la rutina, és el seu mètode de treball. A la seva cambra de treball d'una famosa Universitat americana entrava cada dia, a la fi de la jornada, un bidell encarregat només de recollir tot el paperam escampat per terra, que de vegades cobria tot el sòl. En aquests papers hi havia els càlculs matemàtics d'Einstein, que aquest, a mesura que anava escrivint, llençava per terra. La feina d'ordenar-los i classificar-los ja no era per a ell. Aquest fet ha estat reportat per la premsa mundial, no recordem amb quina data. (N.)

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

Les manifestacions d'entusiasme no minvaven, i Einstein tornà a mormolar, entre els seus somriures i inclinacions: "Elsa, tinc por que no siguem uns estafadors." I va afegir, després d'uns quants somriures i reverències: "Elsa, tinc por que avui acabarem a la presó."

Això no era de cap manera una facècia. La majoria de la gent que s'hagués trobat amb una semblant rebuda hauria sentit una satisfacció cada vegada més gran, però amb Einstein s'esdevenia tot el contrari. El feia sentir-se humil.

Això era més o menys típic d'ell: allà on hom podia haver esperat trobar orgull, sols hi havia humilitat; i allà on hom podia haver esperat veure'l ajupir-se, ell mostrava només orgull i independència.

(Extret de "János, The Story of a Doctor", Gollancz, ed.)

"Els francesos són l'únic poble que saben fer l'amor", diu la rica americana que s'ha casat moltes vegades. "Quan el comte se'm declarà, de primer es va agenollar, després em va agafar la mà i va dir que no podia viure sense mi. I jo sabia que era veritat, perquè no tenia ni cinc."

(Our Betters)

Juguem a preguntes...?

Respostes corresponents a la plana 12

1.—Al Montseny, prop de l'ermita-hostal de Sant Marçal, als 1.100 metres d'alçada, en la célebre "Font Bona".

2.—La Pica d'Estats, de 3.141 metres d'alçada, en plè Pirineu, a l'extrem oriental de l'alta vall del Noguera Pallaresa, dintre la comarca del Pallars Sobirà.

3.—En Joan Gamper, que, tot i no ésser fill de Catalunya (era nascut a Suissa), tenia com a gran honor saber i poder parlar la nostra llengua correctament.

4.—L'onze de setembre. L'any 1714, a Barcelona i en el lloc anomenat "Baluard de Sant Pere", caigué ferit el Conseller en Cap En Rafael de Casanova.

5.—En la majoria de valls pirinenques hom encara troba vestigis de la fosa i manipulació del ferro, sobretot en les regions on és abundant i que per llur manca de comunicacions exigien que el mineral fos treballat allà mateix. Al Ripollès encara hi ha alguna que altra "Farga Catalana", si bé la major part d'elles s'han convertit en humils molins de moldre gra.

6.—L'illa és Sardenya, la ciutat s'anomena ALGUER i fou fundada en temps del domini català a la Mediterrània. Té més de 1.000 habitants i en tota la seva zona o comarca encara és parlada la nostra llengua.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

Diàleg sobre l'energia

entre un marxant vell i un universitari jove

per T. Fuentes

No crec que sigui gaire important ni, sobretot, urgent aquesta qüestió de la manca de combustibles o d'aigua per a fer l'energia que ens cal.

—Bé, tu ho consideres del punt de mira de la teva possibilitat de viure. Tu ja no ets un noi; pots creure que la teva llarga vida no es perllongarà més enllà dels noranta anys, o sia uns vint anys més sobre els que tens ara.

Considerat així el problema, tens raó: no cal amoïnar-t'hi.

Però si estens la visió a milers de milers de casos com el teu i, sobretot, consideres que les nacions, la vida conjunta de les nacions, comporta a cada instant una joventesa combinada que no arriba als trenta anys, aleshores el problema és gravíssim i cal cercar-li una solució adequada.

—Home! si tan difícil ho fas i tan al viu ho presentes, deuré, si no rendir-me, almenys deixar-te explicar la possible solució al problema de l'energia aplicada a la vida de l'home.

—Pots, doncs, explicar-te?

—Certament, que puc; però considero indispensable de fer una mena de preparació per tal que m'entenguis, no pel que dic —que segurament em mancarà la traça—, sinó pel que vull dir.

Segons les estadístiques, el carbó actualment disponible al món per a fins industrials solament arriba a cobrir escassament quaranta anys de consum al ritme d'ara. Les disponibilitats de carburant cobreixen uns altres quaranta anys. Per tant, podem creure que l'energia produïble per aquests dos mitjans solament cobreix vuitanta anys; però com que el ritme de consum creix enormement per l'avenç de tot ordre en tots els pobles i pel gust del refinament social que proporciona l'aplicació de l'electricitat a la calor, al fred, a la força motriu en les fàbriques, en els ferrocarrils, en els ascensors, en la ràdio i en moltes d'altres aplicacions de simple polliment de civilització, fàcilment podem comprendre que aquelles reserves d'energia per a vuitanta anys queden molt disminuïdes. Queda disponible l'energia hidràulica proporcionable pels rius; però aquesta energia moltes vegades no es pot utilitzar, i, encara que inexhaurible, és bastant irregular.

I, si considerem l'acceleració

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

creixent en la civilització dels pobles endarrerits i salvatges, aleshores el problema pren proporcions gegantines i és un greu motiu de preocupació.

—Ah! ¿però tu creus que en el problema de l'energia té influència el fet que els pobles salvatges de l'Asia i de l'Africa se civilitzin? Què tenim a veure nosaltres, europeus i americans, en el curs de la civilització d'aquells pobles?

—Home; em sembla comprendre la teva pregunta. Deixem a part la funció directora dels pobles blancs sobre els altres pobles. Tu vols dir que el fet que un negret aprengui de llegir i d'escriure, i de conèixer un avió, i de diferenciar una canya de sucre d'una canya d'escombra, no influeix per a res la nostra gana o possibilitat de fer-nos una tassa de cafè en la cafetera elèctrica. No és això?

—Sí, gairebé això.

—Doncs t'equivoques! Escolta atentament.

El fet que el negret aprengui tot el que he dit i algunes coses més li dóna el grau de civilització escaient —no immediatament, però sí per a considerar-ho seriosament—: dic: li dóna el grau de civilització necessari al seu refinament espiritual, que de seguida vol veure traduït en refinament material. Vol, per aquest fet, vestir-se millor; clenxinar-se, rentar-se, etcètera, fins a necessitar també llibres, obres d'art, esbarjo, la comunicació amb altres negres i després amb altres pobles, i així, creixent aqueixes necessitats en cada negret, en cada salvatge i en cada un de nosaltres, arribem en conjunt a necessitar noves forces, nova energia que ens permeti de mantenir l'increment de civilització actual amb tota la munió de problemes que se'n deriven.

—Ja veig on vas a parar! Però em sembla un problema llunyà que no cal que ens amoini gens...

—És clar! Segons el teu punt de vista, no cal. Ja ho he dit abans: tu mires el problema de l'energia com aquell rei francès mirava el seu problema dinàstic, que li féu exclamar: "Després de mi, el diluvi!". Aquesta és una posició còmoda per a un home, però un greu error per a un poble i una veritable catàstrofe per a la humanitat.

Els homes polítics responsables i els homes de ciència —els veritables conductors de pobles—, cal que considerin el problema en conjunt i que es preocupin de trobar-hi una solució. És justament això el que fan, i a això es deu que s'hagi arribat al descobriment de l'energia atòmica i a la creació de mètodes per a utilitzar-la.

—No cal que ens hi capfiquem, doncs, si ja han trobat la solució!

—Sí, l'han trobada en principi; però cal treballar molt en-

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

cara per a fer-la pràctica. Ara poden manejar aqueixa força els homes de laboratori, els iniciats; però un operari qualsevol no la pot pas manejar.

—Ja comprenc! I em fa por de comprendre. Em fa por que, seguint el ritme esmentat per tu, és a dir, el gust del negret per a assolir cada dia més refinament, ens trobem que la nova energia no basti i que, de prova en prova i de desintegració en desintegració, acabem per consumir tota la matèria del món i ens trobem que destruïm més efectivament, més ràpidament, la humanitat que tan gelosament volem salvar amb els nous invents.

—Aquesta possibilitat, també la veig. El problema, ara, és insoluble, si tant el dilatem; però de tenir el caos dintre de vuitanta anys a fer-lo recular doscents mil anys, crec que hi ha marge per a trobar noves solucions, completament inimaginables ara.

—En resum. Tu dius que l'acció actual dels savis és útil i bona. Jo no tinc inconvenient d'acceptar-ho; i dic: em fa por, després d'escoltar-te, l'esdevenidor de l'home. Reconec que abans del teu discurs veia el problema minimitzat i no em feia por. Ara el veig magnificat i copso l'insegur esdeveniment material de la humanitat, i ara no capeixo com es pot fer l'avenç espiritual, ni quina finalitat pot tenir aqueix progrés espiritual.

—Em sorprens! No fa gaire que et mostraves altament materialista fins al punt de no voler considerar el problema de l'energia més enllà de la teva vida. I a continuació em presentes el problema etern de l'espiritualitat, de la finalitat de la vida de l'home en aquest món.

Jo, això, no ho sé explicar.

Pressento el *més enllà*, però no puc transmetre amb paraules el meu sentiment, que em preocupa i m'empeny a considerar aqueix gran misteri de la vida de l'home i de tot el que el volta en la Terra. El misteri del cel, qui el sap? qui l'entén? qui el pot explicar?

—Arribem, doncs, a un punt mort, i cal reconèixer la impotència de l'home davant el gran misteri de la Naturalesa i de Déu.

—En aquest moment —que podem anomenar "moment estellar"— aqueixa gran qüestió és vedada a l'home. Cal creure que el Temps donarà la solució oportuna. Fins aleshores, els homes de superior cultura hauran de treballar per comprendre i per fer comprendre.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

Les grandes bibliothèques françaises

La Bibliothèque de Versailles

Un article inédit de JEAN GALLOTTI

(Exclusif pour ANTOLOGIA)

VERSAILLES a une bibliothèque digne de l'ensemble des beautés qui font sa gloire. Il est vrai que c'est là, pour les millions de visiteurs, qui, chaque année, se répandent dans ses jardins et dans ses palais, un trésor inaperçu. Il l'est comme à peu près tout ce qui ne fait pas strictement partie des anciennes résidences royales et qui appartient encore à la vie de la cité.

L'édifice qui l'abrite est pourtant bien près du château. C'est un des grands bâtiments qui, vis-à-vis de l'aile du midi, ferment un des côtés de la rue en pente appelée auourd'hui "rue de l'Indépendance Américaine". Ils se signalent par des portes monumentales d'une ornementation somptueuse. Celui qui nous intéresse fut, jusqu'à la Révolution, l'Hôtel des Ministères des Affaires Etrangères et de la Marine. D'admirables vantaux, dans un encadrement de pierre sculptée animé des attributs de la monarchie et des différentes parties du monde et surmonté d'une Renommée, entre les statues de la Guerre et de la Paix, par Roettiers, donnent, dès le seuil, à cette retraite, un caractère de grandeur aristocratique, tout à fait dans le ton versaillais.

Les vraies beautés sont au-dedans. Un large couloir d'entrée permettait aux carrosses de venir jusqu'au pied d'un double escalier de pierre qui monte, en tournant, vers les étages. Au premier, se trouvent les plus riches appartements, ceux qui étaient réservés aux Affaires Etrangères. L'Architecte, J. B. Berthier, prévoyant que des personnages de marque y viendraient de pays lointains et que le prestige de la France exigeait que ces hôtes fussent favorablement impressionnés, avait disposé les salles en une majestueuse enfilade et les avait embellies d'une ornementation à la fois noble et charmante. Dessus de portes peints par Van Blarenberg et représentant les capitales d'Europe, panneaux de Bachelier symbolisant l'Europe, l'Asie, l'Afrique et l'Amérique, portrait de Louis XV par Van Loo mêlaient leurs couleurs aux dorures des corniches et des encadrements; mais le plus saisissant du décor était le rayonnage couvrant partout les murs et

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

qui, à travers un treillage doré, montrait les reliures des collections de correspondances diplomatiques ou des rideaux cramoisis. Là Horace Walpole fut reçu par Choiseul, là Vergennes accueillit Benjamin Franklin, là furent signés les derniers traités de l'ancien régime et, notamment, celui qui, en 1783, sanctionna l'Indépendance Américaine.

Par prodige, rien ou presque rien de tout cela n'a disparu, n'a même changé. Seules les reliures des fonds anciens de la bibliothèque ont remplacé, plus belles encore celles des anciennes archives et le visiteur qui pénètre aujourd'hui dans cette galerie, reçu par l'aimable conservateur M. Pierre Breillat, pourrait s'y croire sous Louis XVI. Nulle part, même à la Mazarine, pareille réunion de beaux livres n'est présentée dans un cadre aussi magnifique et, pourrait-on dire, si religieusement.

Car si ces livres peuvent être consultés, le public pourtant n'a pas accès aux salles qui les abritent, et celles-ci gardent un peu le caractère d'un sanctuaire. Les fonds qui y sont conservés justifient ce respect par leur rareté. Sur les 30.000 volumes environ faisant partie des biens confisqués pendant la Révolution, un grand nombre provient des bibliothèques personnelles du roi, de la reine, de la famille royale ou des princes du sang. Beaucoup sont des "exemplaires de présent" offerts par les auteurs eux-mêmes. Tous ont d'admirables reliures en maroquin plein, aux armes de leurs très illustres propriétaires. On peut même voir, dans une vitrine, une reliure unique portant la couronne de l'enfant qui devait être Louis XVII; faite quand le petit prince n'avait encore que quatre ans, elle recouvre un cahier de feuilles blanches, peut-être un cahier d'écriture qui ne servit jamais.

Parmi les pièces les plus remarquables de ce trésor on peut noter: *La représentation des fêtes données par la ville de Strasbourg en l'honneur de Louis XV*, grand in-folio revêtu d'une reliure mosaïquée de Pasdeloup, aux armes du roi et de ses filles; les *loges de Raphaël*, en trois volumes, gravées et gouachées sur l'ordre du pape pour le roi; l'extraordinaire album représentant les scènes du *Grand Carrousel de 1662*, entièrement peint à la gouache sur gravure pour Louis XIV, par le miniaturiste Bailly; le premier tirage des *Fables* de La Fontaine illustrées par Oudry, et le *Molière* illustré par Boucher, aux armes de Madame Adélaïde, fille de Louis XV; les *Figures de Caractère*, de Watteau, aux armes royales, les deux albums infolio commémorant les deux mariages du Dauphin fils de

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

Louis XV, peints à l'aquarelle sur des gravures de Blondel. Il faudrait, à vrai dire, en citer beaucoup d'autres, mais nous ne le pouvons ici. N'oublions pas pourtant la plus émouvante des curiosités: le cabinet aménagé à l'étage supérieur, dans les anciens bureaux du Ministère de la Marine, avec des boiseries provenant des appartements de la reine au château. De chaque côté d'une double porte sculptée de rinceaux, d'attributs et de personnages en bas-relief, dorés à plusieurs tons d'or sur fond blanc, deux longues armoires contiennent chacune une inestimable collection. Ce sont, d'une part, les 400 volumes restant de ceux qui formaient la petite bibliothèque privée de Marie-Antoinette à Trianon et, d'autre part, un nombre à peu près égal de livres trouvés à Louveciennes, dans la bibliothèque de Madame du Barry, dernière favorite de Louis XV. Cette petite pièce est, sans doute, un des lieux au monde où l'esprit peut évoquer, de la plus saisissante façon, l'intimité d'une des plus passionantes époques de l'histoire de France.

Les salles publiques de lecture occupent, elles aussi, une partie du second étage; elles sont aménagées de manière très moderne, largement éclairées et, détail qui a son prix, le plancher y est entièrement couvert d'un tapis de caoutchouc, gardien du silence. Les catalogues y sont parfaits et y ont trait, chose rare, non seulement aux ouvrages de librairie, mais encore aux principaux articles de revues et de périodiques.

La bibliothèque de Versailles n'est pas spécialisée. Ce n'en est pas moins — celles de Lyon et de Strasbourg exceptées — la plus riche des bibliothèques municipales extérieures à Paris. Elle possède plus de 350.000 imprimés, 700 incunables, 1.700 manuscrits, 12.000 monnaies et médailles. Les fonds les plus notables sont le fonds Gouget, formé d'éditions de poètes français déjà rares au XVIIème siècle, le fonds versaillais, le fonds janséniste, le fonds révolutionnaire, le fonds hispanique, le fonds de musique française classique.

Ajoutons qu'à l'exception de quelques meubles anciens, d'une maquette de vaisseau, de quelques tableaux de marine et d'un remarquable buste de femme par Caffiéri, les oeuvres et objets d'art qui ornaient l'ancien ministère des Affaires Etrangères et de la Marine ont été, peu avant la guerre, transférés dans un bel hôtel du XVIIIème siècle acquis par la ville et appelé aujourd'hui le *Musée Lambinet*. Ce musée, né en somme de la bibliothèque, est, comme elle, peu connu, et, comme elle, mériterait de l'être davantage.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

Perspectiva econòmica per a 1948

per Josep Ermengol

Dividirem aquesta exposició en dues parts: 1.ª, la situació mundial en l'aprovisionament d'articles d'alimentació i matèries primes, i 2.ª, l'evolució previsible de l'Economia europea. La conjunció d'aquests dos aspectes ha d'ésser el que ha de determinar la resultant econòmica que domini l'any 1948.

Solament de passada fem referència a l'economia dels Estats Units, avui element central en la marxa econòmica del món, perquè en definitiva aquest factor és el més segur, el menys problemàtic, i es pot considerar que la seva aportació no ha de donar sorpreses. Jugarà com l'element màxim d'estabilització econòmica, especialment per mitjà del Pla Marshall. Per altra banda, la majoria de les vegades queda exclosa l'economia de l'URSS i dels seus satèl·lits, perquè aquest grup s'ha tancat fronteres endins i, en certa manera, la seva economia no influirà —si no ve un canvi en la política— en l'evolució econòmica de la resta del món.

* * *

Per a fixar-nos en la situació mundial en els mercats d'articles d'alimentació i matèries primes cal un aclariment previ sobre les conseqüències de la guerra en aquests sectors productius. Per a millor comprensió es pot fer una comparació entre la diversitat de situacions provocades per la guerra de 1914-18 i la darrera.

La guerra de 1914-18 va ésser una guerra essencialment intereuropea. És a dir, molts països europeus bel·ligerants (Anglaterra, França, Itàlia, etc.), varen poder mantenir el contacte amb l'exterior i van augmentar considerablement llur demanda de matèries primes a la resta del món. Per tant, la producció mundial de la majoria de productes d'alimentació i matèries primes va créixer considerablement durant la guerra. Europa, en acabar el conflicte, va poder reconstruir ràpidament les reserves, puix que la producció extraeuropea havia augmentat i al cap de poc temps la seva demanda tornava a ésser normal. El resultat és que ja a l'any 1921 s'havia produït un canvi radical en l'orientació dels preus i naixien els problemes de l'abundància.

En la darrera guerra les coses han anat ben altrament. Europa va quedar en la seva quasi

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

totalitat aïllada de la resta del món. Mentre en el nostre continent les reserves s'anaven consumint i apareixia l'escassetat, en els països grans productors de matèries primes i articles alimentaris es trobaven amb problemes d'excés. Per exemple: Argentina utilitzava el gra com a combustible i a Egipte l'Estat havia de comprar les collites de cotó i en limitava la producció. En definitiva, el resultat fou que, un cop acabada la guerra, la producció d'aquests articles s'havia limitat considerablement. Si afegim a això que la guerra es va estendre a països de gran producció de matèries primes, com l'Índia, Indo-Xina, Insulíndia, etc., i destruí regions senceres, ens explicarem l'extraordinària baixa en les produccions agrícoles extraeuropees.

En acabar la guerra, el 1945, reaparegué la demanda europea en el món, incrementada per les destruccions i la baixa de les seves pròpies fonts de producció. De primer antuvi es varen absorbir les reserves existents, però un cop aquestes foren ràpidament esgotades el món es va trobar enfront d'una baixa total en la producció de la majoria d'articles. La manca de fertilitzants i el desordre inherent a tota postguerra va fer que no es notés cap augment de producció en els primers moments. Per tant, els problemes de l'escassetat s'han plantejat amb enorme agudesa. L'any 1947 és aquell en què s'ha arribat als punts més difícils.

Com que en definitiva la situació heretada de 1947, especialment en les collites, determinarà l'evolució el 1948, almenys en la seva primera meitat, hem de veure quins han estat els resultats. A continuació donem un quadre de percentatges de producció, el 1947, de diferents productes d'alimentació i matèries primes en relació a l'avantguerra (Dades del "London & Cambridge Economic Service" excepte les del cotó).

PRODUCTES	Percentatge de la producció el 1947 respecte a l'avantguerra
Blat	91 %
Greixos	87 %
Sucre	93 %
Llana	110 %
Cautxú	154 %
Cotó	80 %
Coure	105 %
Plom	80 %
Estany	62 %

Com es pot veure, l'escassetat és el resultat dominant de les dades anteriors. Aquesta escassetat que parteix de 1947 dominarà parcialment el 1948. Les collites del nou any poden, de totes maneres, modificar considerablement la situació en el curs de l'any. S'ha de fer notar que, com en la història bíblica, havent-se esgotat les reserves, falta l'element de compensació

Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

pels dèficits i el món depèn directament de les collites corrents.

Certament, no es poden fer prediccions sobre les noves collites! La més transcendental és la del blat. En aquest sentit, sembla que —ajudant la climatologia— la situació pot millorar. Les sembres han estat més àmplies i els treballs del camp es fan amb més elements fertilitzants i mecànics. És a Europa, en aquest sector, d'on ha de venir la millora, car és el descens de la producció europea la principal causa del dèficit mundial. La transcendència de la collita de blat és evident; una millora en l'aprovisionament tindria un efecte estabilitzador considerable i es pot dir que marcaria el començament de superació de l'etapa d'escassetat.

En altres sectors —greixos— la situació no té perspectiva de millora per a l'any 1948. En els greixos d'origen animal, els augments són lentíssims i la situació ha estat agreujada per la baixa del nombre de caps de bestiar produïda per dificultats d'alimentació. Els greixos d'origen vegetal han estat afectats pels desordres en els grans països productors, com l'Índia i Insulíndia. Sembla que aquest sector no oferirà una perspectiva clara de millora fins que comenci a donar fruits el pla anglès de plantacions a les colònies d'Àfrica Central i Oriental.

En alguns sectors, en canvi —cautxú, llana—, la situació es troba al marge dels problemes de l'abundància. Les reserves de llana són suficients i solament en manquen de les de millor qualitat. La tendència devers la millor qualitat és el millor senyal que el mercat comença a equilibrar-se. En el cautxú, l'equilibri i fins l'excés ja són presents. Els Estats Units es varen convertir en productors de cautxú sintètic durant la guerra, s'incrementaren les plantacions al Brasil i a l'Àfrica i ara retornen els productors tradicionals de Malaia i Insulíndia.

En conjunt la perspectiva per a 1948, en el sector de matèries primes i productes bàsics d'alimentació, en termes generals no arribarà encara a crear l'abundància, però és indubtable que la situació es presenta considerablement millor que l'any passat, perquè pot començar a donar fruits el treball més ordenat que s'ha realitzat en els darrers temps. És possible que 1947 quedi en la història com l'any de la màxima escassetat de la postguerra. Per una banda les reserves estaven esgotades, i per l'altra, la producció estigué en el seu més baix nivell. El 1948 comença sense a penes reserves, però amb millor perspectiva de producció.

* * *

El segon gran problema de l'any 1948 —problema en el sen-

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

tit de cosa a resoldre— és la marxa de l'Economia europea, especialment la de l'Europa Occidental.

En el sector agrícola ja hem fet remarcar la importància que té la pròxima collita europea de blat i cereals panificables. En la Conferència Econòmica de París (Informe del Comitè de Cooperació Econòmica) per al Pla Marshall, es va constatar que els països adherits —Europa Occidental, excepte Espanya— havien produït, en el període 1934-38, una mitjana d'uns 34 milions de tones de cereals panificables. Això implicava un dèficit, per a completar el consum, d'uns 9 milions de tones, importades en gran part d'Ultramar. La collita de 1947-48, catastròficament dolenta, no va donar més enllà de 21 milions de tones; s'havien d'importar, doncs, fins a 22 milions de tones per a completar el consum en el període de mitjan 1947 fins a mitjan 1948. Prescindint del problema de pagaments, àdhuc amb els resultats mundials abans esmentats, no hi ha hagut possibilitat d'importar tot el blat necessari. Per tant, l'any 1948 entra amb una forta escassetat de blat i són tan sols les collites de l'any les que poden determinar un canvi en la segona meitat. Una collita que superi les xifres mínimes de l'any anterior és de totes maneres previsible, la qual cosa donaria lloc a una millora en molts aspectes: millora de l'aprovisionament europeu, estalvi de transport marítim i àdhuc flexions en els preus.

De totes maneres, la contribució que s'espera d'Europa a l'economia mundial el 1948 està en la producció industrial. La clau del que pugui ésser aquesta producció està en dos sectors fonamentals: carbó i acer.

A continuació donem xifres d'on es pot deduir la situació actual i perspectives en aquests dos sectors. Les xifres provenen del Comitè de Cooperació Europea i comprenen, per tant, els països acollits al Pla Marshall:

	Milions de tones		
	Any 1938	Any 1947	Previsió per a 1948
Carbó ...	552	439	478
Acer	45,5	30,3	42,3

L'any 1948 tindrà encara, doncs, una producció més baixa que la d'avantguerra, però un important augment en relació a 1947. A més, mitjançant el Pla Marshall es podran augmentar les disponibilitats de carbó per a Europa amb importacions dels Estats Units; però no més enllà de 10 a 15 milions de tones. De totes maneres, el fet és que es disposarà de més carbó i més acer que l'any passat i que això ha de produir importants efectes en el conjunt de la producció industrial europea. És sens dubte l'inici del recobrament.

Cal fer notar que les previsions per a 1948 són realistes.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

Els resultats del mes de desembre de 1947 donen un ritme —en el carbó i en l'acer— que justifica les previsions per al nou any. Cal afegir que, quant a l'energia d'origen europeu, s'han de preveure també augments de producció hidroelèctrica.

En general, doncs, la perspectiva per a 1948 dóna totes les garanties d'una evident millora de la situació en el sentit de superar l'escassetat. A més, es pot afegir que les disponibilitats de tonatge marítim seran majors, que una part de les destruccions de guerra han estat reparades, que el transport compta amb més elements, etc. Tot això fa que la visió del 1948 en el sector industrial europeu sigui definidament millor que la de l'any passat.

* * *

Hem deixat dos punts, importants per a completar la perspectiva econòmica per a 1948, per tal com intervenen decididament en l'evolució econòmica europea i d'aci en tota la situació mundial. En concret són: el Pla Marshall i les relacions amb l'Europa Oriental.

Tot l'anterior examen s'ha fet sobre dos supòsits: que el Pla Marshall serà una realitat i que la divisió d'Europa en dos regions sense contacte és un fet. O sia una previsió optimista i una altra de pessimista.

La missió del Pla Marshall és essencialment financera. La seva funció consisteix simplement a facilitar a Europa, a crèdit, els excedents d'Amèrica, principalment en articles d'alimentació i matèries primes. Cobreix, doncs, el dèficit global de la balança de pagaments europea, que, no tenint encara suficients articles industrials, no pot pagar les matèries primes i els aliments necessaris. De fet manté els intercanvis que Europa sostenia amb Ultramar abans de la guerra i fa la connexió més estreta. El Pla Marshall ha de tenir en sentit econòmic una influència estabilitzadora donant sortida als excedents americans i evitant la crisi d'escassetat a Europa. És l'acció d'intel·ligència política i de generositat humana que necessita el món en la postguerra i que ha de justificar la posició dirigent dels Estats Units. Amb el Pla Marshall, doncs, la perspectiva per a 1948 que hem donat abans és vàlida; sense el Pla Marshall hauria d'ésser considerablement revisada.

Quant a les relacions amb l'Europa Oriental, hem partit del supòsit que el contacte ha estat romput i que els països que la formen (URSS., Polònia, Països bàltics, danubians i balcànics) duran una vida econòmica separada de la resta del món.

Ara bé, s'ha de fer notar que aquests països necessiten, per a reconstruir-se de les devastacions de la guerra i per a pro-

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

gressar, grans quantitats d'articles industrials, com maquinària i transport, que en l'avantguerra rebien d'Occident. Encara que la capacitat industrial de Rússia és un enigma, el que se sap és suficient per a dir que de cap manera no pot proveir a les necessitats pròpies i d'aquests països. En canvi, tots aquests països tenen excedents en cereals, en carbó, en petroli, etc., o sia en les matèries de què més necessitada està l'Europa Occidental.

L'intercanvi comercial entre l'Europa Occidental i l'Oriental augmentaria, doncs, considerablement el benestar d'ambdues parts. Unes aportacions de cereals, per exemple, de l'Europa oriental envers l'occidental, no solament millorarien l'aprovisionament d'aquesta i permetrien a aquella de rebre articles industrials, sinó que a més estalviarien transport marítim i, en darrer terme, en fer baixar la demanda europea a Ultramar, farien afluixar els preus mundials de cereals. És a dir, farien variar els "terms of trade"; la capacitat de compra dels articles industrials europeus augmentaria considerablement en proporció al dels articles d'alimentació, amb la qual cosa la posició econòmica europea guanyaria considerablement.

De totes maneres, hem suposat abans que el contacte entre Occident i Orient es manté tallat. Això sembla que és la perspectiva immediata si la passió ideològica —més que política— continua dominant sobre la realitat econòmica. Aquesta situació vol dir que la ruptura no impedirà la millora que s'assenyala en l'evolució de l'economia mundial el 1948, però vol dir que la millora podria ésser considerablement més ràpida si es pogués salvar, a través de l'economia, la distància entre l'occident i l'orient d'Europa.

Les pintures de les parets d'algunes coves australianes, que, segons es creu, daten de l'edat de pedra, eren retocades anualment, pels nadius d'Austràlia, amb ocre groguenc i blanc brut abans de l'arribada de l'home blanc.

Els ornaments de coure i bronze d'una casa podien ésser netejats amb vinagre calent o suc de llimona i sal.

Mentre gairebé la meitat de la closca de l'ou està constituïda per calci, el rovell i la clara, en canvi, tenen molt poca quantitat d'aquest element essencial per a l'organisme.

L'home i determinades espècies de formiga són els dos únics gèneres del regne animal que per lluitar s'agrupen en formació. D'altres animals lluiten en duel o a vegades en grup.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

La mort de Stefan Zweig (article pòstum)

per IGNASI DE L. RIBERA-ROVIRA

De Rio de Janeiro ens ve una mala nova que, de moment, fa empalidir totes les roges flames dels fets de guerra dins el nostre esperit: ha mort el gran novellista i biògraf austriac Stefan Zweig. Ell i la muller han estat trobats morts a llur casa de Petròpolis. Es tracta, per les circumstàncies que rodegen el fet, d'un doble suïcidi. Els metges forenses han pogut comprovar que s'havien donat la mort ingerint metzines. En una lletra adreçada al Govern brasileny, Zweig agraïa l'hospitalitat que se li havia atorgat al Brasil i afegia que estava "massa cansat", a seixanta anys, per a refer la seva vida. Zweig era jueu i des de fa temps es trobava refugiat a Amèrica, foragitat del seu país nadiu, després d'haver adoptat la nacionalitat britànica. És una víctima més de la guerra i de la fúria hitleriana.

El nom i el prestigi literari de Stefan Zweig eren coneguts i reconeguts a tots els països cultes del món. Era una de les grans figures de la intel·lectualitat contemporània. Cap persona de bon gust i de sensibilitat acurada no podia negar-li la seva admiració incondicional. La seva obra literària, crítica i històrica és d'una bellesa i suggestió magnífiques. El seu darrer llibre, publicat fa un any, es titula *Brasil, pàtria del futur*. Deixa inèdits tres manuscrits: dues semblances de Garibaldi i de Balzac i la seva autobiografia. Zweig havia publicat més de 50 volums, la major part dedicats a les vides de personatges cèlebres de la literatura i la política.

La lletra que ha deixat escrita Stefan Zweig està adreçada al President del Pen Club del Brasil, Claudio Souza, i en ella el novellista austriac diu que es lleva la vida davant l'espectacle d'una Europa, "la meva pàtria espiritual —remarca— destruïda moralment i materialment per molt de temps: pel seu cansament de nòmada i sobretot per sentir-se exhaust d'energies per a construir-se una existència nova als seixanta anys".

Com tots els jueus, gents de nissaga mil·lenària, Zweig era un feble, un fi de raça. Naturalesa esmussada, esperit excessivament treballat pel refrec exhaustiu de totes les velles ci-

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

vilitzacions, propendint a la melangia i al pessimisme, aquests jueus acostumen a esser uns mals soldats, de la guerra i de la vida, enduts per llur fatalisme avial i sense brao per a lluitar i vèncer. Prefereixen fugir o morir, que també és una manera de fugir al dolor de viure. El nomadisme del Jueu Errant no és un continu desplaçament físic i geogràfic, sinó, sobretot, una constant fugida covarda a l'heroisme de viure i triomfar. Fugir a la Vida no vol pas dir dominar el Dolor, sinó ésser vençut per ell. Si no fos aquesta covardia de la raça, el jueu, que és un dels homes més fins d'esperit de la terra i que a més posseeix l'arma més puixant de domini —el Diner—, fóra l'amo del món. I ara va arrossegant com un pària les seves cadenes d'or, sense llar i sense amics, d'un indret a l'altre, estrangér a tot arreu, sempre fugitiu i sempre presoner de tothom, amb prou intel·ligència per a dominar els altres homes, però sense tremp moral per a imposar-se, rodolant com un còdol perdut pel torrent de la vida... fins a aturar-se i morir sordament, com aquest pobre i gran Stefan Zweig suïcidat a Petròpolis en la seva llar manllevada, i que es deixa caure en la mort sense valor per a refer-se del seu constant cansament nòmada...

Treballat pel nihilisme nietzscheà que traspua de tota la seva obra d'escriptor i biògraf, complaent-se en les vides torturades i demoníaques dels seus herois colpits pel més cruel destí —Hölderlin, Kleist, Nietzsche, Dostoiewski...—, ell tampoc no ha sabut vèncer el dolor i s'ha rendit sense combat. Ha caigut als seixanta anys, al llindar de la vellesa, com una víctima més d'aquesta guerra.

Barcelona, febrer de 1942.

No saps què m'agrada, de George, el meu cunyat? —pregunta Joan Caulfield—. La seva estabilitat.

—No saps què m'agrada, de George? —pregunta Bing Crosby—. La seva cunyada.

(The Humorist)

—És un gran crític —afirma el gerent d'una galeria d'art. Descobreix quina és l'opinió general, i aleshores la contradiu. Per tant: hom suposa que té una gran personalitat.

(London Opinion)

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

Professori marxisti

per Benedetto Croce

Nei primi anni del secolo si ravvivò in Italia un libero moto spirituale negli studi di critica letteraria, di filosofia e di storia, i quali, dopo il 1860, erano diventati quasi esclusivamente opera di competenza universitaria, utile certamente per più rispetti, ma non innovatrice, priva del salutare ricambio con la vita sociale e politica, e facilmente cedevole agli angusti interessi che si formano nella cerchia accademica. Io, che presi a quella sorta di ribellione una parte non secondaria, giovane come ero e radicale e insofferente come sogliono i giovani, ed offeso e sdegnato nel notare il turbamento e l'impedimento che quegli interessi portavano al culto e all'avanzamento del vero, non fui molto dolce allora nei miei giudizi e nelle mie polemiche, sicchè mi acquistai fama di "didascalomastix", di nemico dei professori, che erano, del resto, quasi tutti miei amici personali, compagni diversi, ma pur compagni in quei campi di lavoro.

Senonchè, con gli anni e con l'esperienza, l'insofferenza e lo sdegno si vennero temperando di rassegnazione, e perfino di una sorta di sorriso. Perchè quei professori, per la più parte anticlericali, massoni, democratizzanti e socialisteggianti, di volta in volta, secondo lo spirar del vento, mi si mutarono dinanzi agli occhi in nazionalisti ed imperialisti, e presto, scoppiata la guerra europea, in accesissimi patrioti, vigili ad accusare di tiepidezza chi non si agitava e predicava com'essi; o assumenti, come disse alcuno di loro, l'ufficio di "assistere l'anima della nazione in guerra". ("Morire con un professore accanto che vi assista l'anima, questo è troppo!": protestai allora); e se dopo la guerra, apparvero disorientati e divisi tra le molteplici tendenze politiche che affioravano o prorompevano, venuto il fascismo, pochi di loro si tennero costanti nella nobile tradizione liberale del Risorgimento, i più si lasciarono sopraffare dalla banda che aveva usurpato il potere, rinunziando dove si poteva ancora resistere, e non pochi diventarono corteggiatori e servitori del fascismo per la speranza dell'Accademia d'Italia, mezzo di corruzione inventato dal tristo regime, o di consimili onori e vantaggi; e perfino alli-

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

mentarono talvolta la scuola, ch'era stata aperta, di "mistica fascista". E ora? Ora, in buon numero, quelli di loro che non clericaleggiano, si sono convertiti in bolscevichi o, come si chiamano, in marxisti (seguaci di quel Marx che, nell'ultimo decennio del secolo passato, era stato accuratamente studiato in Italia, e con tutti gli onori liquidato, dal critico ingegno italiano, che validamente contribuì alla cosiddetta "crisi del marxismo" dell'anno 1900 in Germania); e segnano ora i loro posti in una possibile rivoluzione; e, se questa non avverrà, niente di male, perchè (diranno a loro scusa) chi vorrà rimproverarli dell'essersi lasciati illudere dal sogno generoso di una redenzione sociale?

* * *

Sono cose umane, troppo umane, e da non prenderne molto scandalo nè maraviglia. Ma il fatto è che questa loro odierna professione di fede si ripercuote nel campo degli studi con una incessante fragorosa fanfara di spropositi scientifici; onde è doveroso darle qualche attenzione, perchè tocca in modo specifico il lavoro nostro, a noi caro. Darò un paio di esempi, idealizzando e schematizzando il più possibile, per illustrare bensì il mio pensiero ma risparmiare le persone, con le quali non mi piace entrare in dispute vane, che mi parrebbero uno spettegolare. Ecco, dunque, che professori di letteratura i quali fino a ieri lavoravano come meglio sapevano coi metodi che avevano dato buona prova di sè, ora chiedono che si abbandonino questi metodi e se ne adottino altri, conformi ai concetti del marxismo. Il che vorrà dire che, poniamo, dell'episodio dantesco di Francesca da Rimini converrà dare interpretazione diversa da quella che ne diè nel suo famoso saggio il De Sanctis, che vi lesse una pagina dell'eterna tragedia dell'amore, inebriamento e perdizione, a riesaminarlo applicandogli il fondamentale principio storico del marxismo, la lotta di classe. In effetti, i Polentani e i Malatesta di Rimini e di Ravenna, erano signorotti, oppressori e sfruttatori del popolo, lordi di sangue, gavazzanti nella lussuria e nelle crudeltà, e ad essi simili, turpi al pari di essi, le loro femmine, come quella Francesca adultera e quasi incestuosa; e Dante stesso, che non era di sangue popolano, ma di famiglia discendente dalla piccola feudalità toscana, e conservatore e reazionario, provando pietà e simpatia per la colpevole, che apparteneva alla sua stessa classe sociale, si lasciava avvincere dal suo fascino e dal suo peccato e componeva per lei le commosse terzine del canto quinto. Guar-

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

dato a questo modo, l'episodio rivela, — non c'è che dire — profondità ed abissi finora inesplorati e mostra sembianze affatto nuove, che i critici borghesi non vedevano o non volevano vedere.

Ed ecco un altro piccolo esempio, preso dagli studi filosofici, nei quali uno studioso italiano, rimeditando con lunga fatica la natura del giudizio, mise in chiaro che altra forma genuina di giudizio logico non v'ha che il giudizio storico e che le cosiddette definizioni filosofiche e soprastoriche sono anch'esse giudizi storici, in quanto nascono unicamente come risposte a domande o come confutazioni di errori che il filosofo si trova di contro; onde nell'atto stesso che egli afferma la sua nuova verità, richiama e conosce la situazione storica della quale l'errore e l'oscurezza da lui confutati e schiariti erano, in ultima analisi, esponenti e componenti: teoria logica, che pone il principio dell'unità di filosofia e storia e del carattere non metafisico ma metodologico della filosofia.

Ma il marxista, il quale ha appreso che, per pensare storicamente con serietà e profondità, bisogna operare con la lotta di classe, il capitalismo, il proletariato, la borghesia e simili concetti, non dubita di asserire che la filosofia, ridotta e impoverita a metodologia della storia, è il sintomo della fatale decadenza e della morte della borghesia, la quale ha perso ormai la baldanza dei suoi bei giorni e se ne sta paga a un meschino e pallido rimasuglio, la metodologia. Come se l'essersi, mercè della metodologia, insignorita della storia, cioè di tutta la realtà, che è tutta storia, e averla saldamente legata a sè, non sia prova di molto vigore, o, se così piace, di orgogliosa baldanza! Non vorrei, per timore di cadere nel già detto triviale battibeccare e spettegolare, soggiungere che il critico marxistico, armato dal Marx di acutissimo occhio e di sicurissimo fiuto da poliziotto, non trascura d'informarsi delle private condizioni economiche del costruttore di un teorema di logica, e appurato che egli possiede terre o titoli industriali, ne inferisce trionfalmente che il suo teorema è ispirato agli interessi degli "agrari" e degli "industriali", ne è una "soprastruttura". Ma in ciò l'acuto critico marxistico non considera che, allo stesso modo ragionando, si potrebbe dire che il materialismo storico e la teoria del plusvalore, propugnati da Federico Engels, stavano in funzione della qualità di costui, che era, com'è noto, un capitalista e industriale, fabbricante e trafficante in panni di cotone, dal cui provento trasse gli agi di una vita di ricco e la liberalità

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

dell'aiuto che potè dare al suo amico di gioventù, dottore in filosofia e povero, Carlo Marx; e chi sa (si potrebbe, insinuazione per insinuazione, sospettare) che in ciò non si comportasse come si dice di taluni grossi industriali che oggi, com'è noto, per vanamente procacciarsi la benevolenza del comunismo, gli elargiscono sovvenzioni?

Ma noi cotesti errori logici, cotesti spropositi, coteste stupidità, coteste malgavità, quasi non riusciamo a dirle, neppure come qui, per ischerzo, perchè sappiamo che nelle acque della verità si nuota altrimenti che nella melma delle baruffe economiche e politiche, e che queste acque purissime esistono, quantunque non sieno segnate nella idrografia di Carlo Marx, il quale par che conoscesse o volesse affisarsi unicamente in quella melma.

(Extret del "Giornale di Torino".)

El clima ideal, assegura *Nature*, hauria de tenir una temperatura mitjana d'hivern que no baixés a sota zero i un estiu tan fresc que un home lleugerament vestit pogués passejar quatre milles, una hora, sota la llum del sol sense suar.

El clima millor del món, afirma, és el de Nova Zelanda. Semblantment bo és el de l'àrea que enclou les Illes Britàniques, França, nord d'Espanya, Suissa, Alemanya, Holanda, Dinamarca i sud-est d'Escandinàvia.

"Time"

Juguem a preguntes...?

Respostes corresponents a la plana 23

7.—La Seu d'Urgell. En les cèlebres voltes dels seus carrers hi ha en un angle una espècie de tabernacle, fet de pedra picada, on hi ha diferents mesures per a mesurar el gra. Era el mercat on hom celebrava el mercat del blat i altres cereals.

8.—Cardona. Sal mineral. Val la pena de fer-hi una visita, puix que, durant el dia i mentre hi ha sol, hom hi pot descobrir tota la gamma de colors que l'artista més exigent es pugui imaginar. Tal és la bellesa de les seves llums meravelloses.

9.—Aquest bandoler es digué Joan de Serrallonga. El seu camp d'acció fou la comarca de Vic, les Guilleries i la regió nord del Montseny. Féu també alguna "visita" als seus enemics quan, fugint de la seva venjança, es refugiaven a la ciutat de Barcelona.

10.—El lloctinent de Joan de Serrallonga era conegut amb el nom de "Padrí de Sau". Aquest poble, que es diu Sant Romà de Sau, està situat al cor de les Guilleries i al peu del riu Ter. Està pròxim a desaparèixer, engolit per les aigües del Ter, dins una gran presa de contenció que en l'actualitat s'hi construeix molt a la vora.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

A través dels segles

La croada contra Catalunya

En plena Edat Mitjana, entre els anys 1100 al 1200, es produí a Europa un moviment molt complex, de fons politicoreligiós amb facetes d'índole social, etnogràfica i econòmica. Amb aquest moviment de les Croades, el cristianisme tractava, inicialment, de rescatar Jerusalem del poder dels turcs, poble bèl·lic que se n'havia apoderat. Però amb els temps les Croades perderen del tot llur aspecte sentimental i místic i es transformaren en empreses merament polítiques. Els exèrcits dels croats serviren els anhels de tal o qual príncep i les especulacions dels burgesos italians. Catalunya sofrí una de les primeres experiències d'aquest canvi. Els croats del Nord de França s'apropiaren els territoris del Llenguadoc, amb els quals el nostre país mantenia íntimes relacions de llengua, de costums, de família i de comerç. Un rei català, Pere I, pare de Jaume el Conqueridor, morí a Muret, en lluita contra els croats francs i en defensa de la llibertat política i espiritual dels llenguadocians.

El record d'aquesta croada era viu en la memòria dels qui n'havien obtingut profit: el Papat de Roma i el rei i els senyors de França. I, per tant, en el moment en què Pere II, l'alliberador de Sicília, plantava cara a l'Església i a França, era molt natural que ambdós poders s'avinguessin per a preparar una expedició que sotmetés la Catalunya rebel. Aquesta expedició fou la croada contra Catalunya.

La croada tingué lloc l'any 1285. El seu objecte concret era apoderar-se de la nostra terra i de lliurar-ne el govern a Carles de Valois, fill del rei de França, Felip III. Prèviament els croats havien aconseguit que el germà del rei de Catalunya, Jaume de Mallorca, es passés a llur bàndol i trais així la causa catalana. Aquesta defecció fou molt important, ja que Jaume era senyor del Rosselló i d'aquesta manera pogué facilitar als croats l'entrada a Catalunya.

Dos-cents mil croats envaïren la terra. Anaven capitanejats pel mateix rei francès. Llur marxa fou, de moment, poc difícil. Travessaren el Rosselló, descendiren per les Alberes, s'apoderaren de l'Empordà i atacaren Girona. La ciutat resistí, i l'exèrcit croat hi hagué de posar setge. Allí restà immobilitzat.

D'altra banda, les naus provençals i napolitanes ajudaven la croada. Llur missió era d'in-

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

terrompre el tràfic mercantivol dels catalans i de revituallar l'exèrcit que assetjava Girona. El reavituallament s'efectuava a través de la vila de Roses, la qual havia caigut en poder dels francesos.

La situació estratègica, doncs, tant per terra com per mar, no oferia un caire favorable per a la causa catalana. A més a més, la situació interior del país no era gaire bona. El rei Pere II havia de fer front a les pretensions dels nobles aragonesos i a la revolta d'un d'ells, Joan Núñez de Lara, senyor d'Albarrací. Alguns eclesiàstics catalans i determinats elements populars de Barcelona feien també el joc als enemics del rei. Tot plegat era un panorama de perspectives molt poc aconsoladores.

Però el rei i Catalunya, davant l'enemic comú, saberen aplegar les voluntats i fer callar els dissidents. Pere II havia respost una vegada als ambaixadors del rei francès i del Papa que *aquell qui Catalunya voldrà, costar-li ha*. De conformitat amb aquests mots, els catalans feren pagar molt durament als invasors llur intromissió en els afers del nostre país.

L'esquadra catalana, comandada per Roger de Llúria i pels barcelonins Ramon Marquet i Berenguer Mallol, vencé en tots els encontres les naus de la Croada. Una de les batalles de més importància fou la que es lliurà prop de les illes Formigueres, quasi a l'altura de Palamós. Un convoi francès, protegit per nombroses naus de combat, fou destruït per l'armada catalana. La tàctica militar dels catalans en aquesta jornada recordà la puresa de moviments de l'estratègia naval dels grans mariners de l'antiguitat.

Amb la via de la mar en poder dels catalans, la situació de l'exèrcit francès, que havia assolit rendir Girona, esdevingué crítica. La manca de proveïments, la calor, el cansament per la continuada lluita, produïren el desenvolupament d'una terrible epidèmia entre els francesos. Felip III, llur rei, caigué també malalt. Ateses aquestes circumstàncies, i també la proximitat de les tropes catalanes, les quals des de Besalú i la Selva amenaçaven copar la línia de retirada dels croats, els caps d'aquestes tropes d e c i d i r e n abandonar Girona i tornar-se'n a França. Era l'inici de l'enorme fracàs amb què acabava la Croada.

La retirada de la host invasora, travessant de retorn el Pirineu, serva encara per al nostre poble una grandesa poemàtica. L'última escena de la tragèdia es desenvolupà en el coll de Panissars, enllà de la Jonquera. L'exèrcit que feia poc temps havia penetrat orgullosament a la nostra terra com a país conquistat, retornava retut, desfet i humiliat. La cavallerositat del rei Pere el salvà d'una destruc-

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

ció completa. Però foren molts els invasors que no pogueren tornar a veure la llum de llur país.

L'any 1285 ha estat, doncs, un dels més decisius en la història de la nostra terra. Poques vegades s'han conjurat damunt d'ella tantes amenaces i perills reals. Els catalans demostràrem llavors la nostra voluntat de viure sense cap jou, amb la integritat de les nostres accions i amb el domini absolut del nostre esdevenidor. Enfront de la invasió estrangera, els catalans formàrem *un sol bloc, sense matisos, divisions ni partidismes.* I tots, conjuntament, assolirem la victòria damunt el Papat, França, els Anjou i Jaume de Mallorca. Una victòria que no fou del rei Pere, dels senyors feudals, dels almiralls de Barcelona o del poble que figurava en les hosts dels municipis; sinó que fou una victòria total de Catalunya.

Juguem a preguntes...?

Respostes corresponents a la plana 35

11.—A Barcelona hi ha la muntanya de Montjuic, en la qual hom ha trobat una necròpolis atribuïda als jueus, i d'això hom assegura que li prové aquest nom.

12.—El cèlebre cantant i lliderista Emili Vendrell.

13.—Quan Roger de Flor fou assassinat pels grecs, la resta dels almogàvers que ell havia comandat enfonsaren les naus que els havien portats a aquelles llunyanes terres. Un cop en terra esclafaren els grecs i prengueren represàlies durissimes contra els assassins del gran català Roger de Flor. D'ací prové l'expressió "VENJANÇA CATALANA".

14.—Verdú, dintre la comarca del Pla d'Urgell i a uns quatre km. de Tàrrega. És clàssica la dita de: "Aigua d'un càntir de Verdú és més fresca que tu."

15.—Cristòfor Colom, descobridor del Nou Món, nasqué a Catalunya i fou fill de pares catalans, segons l'historiador americà Lluís Ulloa.

16.—El llibre porta per títol "Consolat de Mar" i està exposat en un dels museus de la ciutat de València.

17.—En la nostra Costa Brava s'utilitza un estri semblant a un cove, fabricat amb palma perquè suri força i sigui ben lleuger; en el fons té un petit forat tot ell guarnit d'hams, per tal que s'hi pugui agafar el peix. D'aquest estri, denominat "palangre", es valen els pescadors per a pescar aquell lluç tan fresc i gustós que a casa vostra us serveixen moltes vegades.

18.—A la comarca d'Olot hi hagué una munió de volcans. En l'actualitat sols n'hi resten els cràters o boques, que hom no descobrirà si els habitants no els mostressin; tal és la frondositat i verdor dels prats que ara substitueixen aquelles boques que un temps escopiren foc i pedres.

19.—Si bé n'hi ha pocs exemplars, en l'actualitat a l'Alt Pallars i en la regió anomenada "Vall Ferrera" de tant en tant encara és troba o es mata l'ós.

20.—El Pedraforca, situat a la Comarca del Berguedà. Té una alçada de 2.493 metres. En l'enforcadura o unió dels dos cims, hom pot trobar-hi grans quantitats d'ostres i altres mol·luscs petrificats, dels quals, per cert, n'hi ha que pesen vint-i-cinc quilos i més i tot.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

Aclariments i documents

per Poli Glot

Els lingüistes castellans més eminents no dubten que el català és un idioma, una llengua, com el francès o el portuguès. Ho saben, i no poden deixar de declarar-ho o expressar-ho o basar-hi els seus estudis. Tanmateix, mant català, intellectual i tot, no pot evitar de demanar a cau d'orella, confidencialment, intimament, a qui crea que li pot respondre la *veritat*, si el català és o no un idioma, una llengua! Ha llegit i sentit parlar tant del "dialecto catalán" que arriba a pensar que la mentida és veritat, i que la veritat és una invenció interessada. Fins i tot pot haver llegit en algun *Diccionario*, que el llenguatge parlat a Catalunya és una manera particular de pronunciar el castellà. De manera que resultaria que en dir *cadira* pronunciem d'una manera especial el mot *silla*, tot i que *cadira* és grec i *silla* llatí. I encara així, el pseudointellectual català continua dubtant, pensant si, malgrat tot, la pròpia manera de parlar dels catalans és un *dialecte*, en esguard de l'*idioma* que parlen els castellans. Qui no dubta és perquè no vol. Qui no bada...

Sí, el català és un dialecte! És un dialecte del llatí, com un dialecte del llatí és el castellà, i un altre l'italià. Aquests dialectes han esdevingut idiomes quan autors com Ramon Llull hi han fet ciència, filosofia, literatura; quan els gramàtics han exposat les regles que els regeixen; quan els filòlegs han explicat les lleis de l'evolució i de l'harmonia que els caracteritzen. Els idiomes neollatins són germans, dialectes del llatí, com el valencià, el balear, el lleidatà, etc., són dialectes del català, que no han arribat, però, a idiomes, com no hi han arribat l'aragonès, l'andalús, l'argentí i altres dialectes del castellà. Les diferències entre aquests dialectes i la respectiva llengua mare no tenen prou categoria, no determinen idiomes nous.

Un secret inconfessable de l'interès a badar, a *dubtar*, sobre aquest punt, és el pensament que si el català és dialecte, els qui el parlen ja no cal que l'escriguin, ja ningú no els en pot fer retret, per tal com un dialecte, baldament sigui el propi, no és deure normal de persona culta d'escriure'l, mentre que si és idioma, el qui el parla s'acredita d'analfabet si no el sap escriure.

Albert Croll Baugh, en "The Winston Dictionary", Philadelphia 1945, com a branques importants del llatí evolucionat,

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

posa: francès, provençal, català, espanyol, portuguès, italià, romanès.

Otto Jespersen, en el seu llibre publicat el 1946 "Mankind, Nation and Individual", a la pàgina 44: "In historical times, Portuguese, Castilian, Catalonian, Provençal, French, Italian, Roumanian, have sprung from Latin."

Stanley Rundle, en "Language as a Social and Political Factor in Europe", aparegut a finals del 1944:

Pàg. 10:

"*Italian:* il padre, la madre ed il figlio.

"*Spanish* (or more correctly Castilian): el padre, la madre y el hijo.

"*Catalan:* el pare, la mare i el fill.

"*Portuguese:* o pai, a mãe e o filho.

"*French:* Le père, la mère et le fils.

"*Latin:* (ille) pater, (illa) mater, et (ille) filius."

Pàg. 18:

Italian	Portuguese	Spanish (Castilian)	Catalan	Provençal	French
uno	um	uno	un	un	un
due	dois	dos	dos	dous	deux
tre	tres	tres	tres	tres	trois
quattro	quatro	cuatro	quatre	quatre	quatre
cinque	cinco	cinco	cinc	cinq	cinq
sei	seis	seis	sis	siéis	six
sette	sete	siete	set	sèt	sept
otto	oito	ocho	vuit	vue	huit
nove	nove	nueve	nou	nòu	neuf
dieci	dez	diez	deu	dès	dix

Pàg. 81:

"Catalan - 185.000". (Súbdits francesos que el parlen.)

Pàg. 94:

(Hi diu que el català és parlat a Alguer, a la costa nord-occidental de Sardenya.)

Pàgs. 112-115:

(En aquestes 4 pàgines exposa la importància de la llengua catalana i el tracte oficial que ha rebut segons els diversos règims, i presenta un mapa lingüístic d'Espanya que ocupa tota la pàgina 113.)

L. M. Brandin, a l'"Encyclopaedia Britannica", 14.ª edició, vol. 5, pàg. 17, no solament esmenta la llengua catalana, ans també els seus diversos dialectes, basant-se en estudis de P. Fouché i A. Griera publicats a la "Revue de linguistique romane".

És clar, però, que no són solament els filòlegs de llengua anglesa els qui coneixen el cas de la llengua catalana. Més aviat en donaren testimoniatge els alemanys. Tots coneixem el nom

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

del Premi Fastenrath, Johan Fastenrath essent també l'autor de "Catalanische Troubadoure", i el Dr. Eberhard Vogel, dels diccionaris "Katalanisch-Deutsch" i "Deutsch-Katalanisch" de més de 500 pàgines cadascun.

Com voleu que els filòlegs castellans s'arrisquin al descrèdit de desconèixer la categoria del català, ells qui, per peninsulars, han de conèixer millor les qüestions lingüístiques de la Península? Solament els qui no tenen crèdit per perdre, tant Castella endins o enfora com Catalunya endins o enfora, poden fer l'ignorant de veritats universals que radiquen a casa nostra.

Però, compte! Qui més hi sàpiga que més hi digui. Que mai no diem prou, quan és qüestió de desfer embulls.

CONSULTES FILOLÒGIQUES

En aquest número iniciem una Secció de "Consultes Filològiques", a la qual es podran adreçar tots el nostres llegidors que vulguin aclarir-se algun dubte sobre fonètica, morfologia, vocabulari o sintaxi de la nostra llengua.

La Secció serà atesa per un cos d'experts filòlegs, de reconeguda competència i solvència, i esperem que contribuirà en la seva mesura a la depuració, fixació i enaltiment de la nostra llengua catalana, que avui lluita amb tants obstacles interns i externs.

Reproduïm tot seguit la primera lletra de consulta que ens ha arribat, que serà resposta com cal en el proper número. Totes les consultes se'ns poden adreçar per la via ordinària dels nostres repartidors.

* * *

Distingit i benvolgut Sr. Director de ANTOLOGIA:

En el núm. 6 de la Revista que, tan encertadament, vostè dirigeix, Poli Glot convidava a plantejar i resoldre qualsevol dubte relacionat amb l'ús correcte de la nostra llengua. Per això m'he permès de formular les següents consultes:

Per què està tan estès l'ús del mot "mistus"? Quina és l'etimologia d'aquesta paraula? Quan veig tanta gent que no sap com fer-s'ho per dir "llumins" penso si no hi hauria alguna raó lògica que permetés d'incloure "mistus" en el Diccionari General de la nostra llengua. Si en tota llengua no auxiliar hi ha paraules de

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

formació popular i altres d'erudita, ¿no es podria considerar el mot en qüestió provinent de la primera?

* * *

Per què quan a tants indrets de Catalunya hom ha dit i diu sempre "bauma" indicant una cova petita, l'"Institut" ens presenta aquest mot amb la grafia "balma"?

* * *

Algú ha escrit "gavina" referint-se a aquella barcassa moguda a motor, a l'estiu cobertada, que porta passatgers en dos pisos des de la Porta de la Pau fins a l'escullera i tornada. Quin nom li correspon, a aquesta barca? Tanmateix s'ha de traduir del castellà? (Ells en diuen "gaviota", i molta gent nostra, també, malauradament.)

* * *

Per què hem de dir "salconduit"?

* * *

Per què no podem dir "avantsala" en comptes de "antesala"?

* * *

Anticipadament, gràcies.

UN JOVE CATALA

Una mestra d'escola que va en un tramvia atapeït de gent s'adona d'una cara coneguda i li somriu. L'home se la mira de fit a fit, estranyat, amb tanta insistència que ella arregla l'enutjosa situació amb un enginyós: "Ai, perdoni'm. Em pensava que era el pare d'un dels meus nens."

"The Reader's Digest"

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

Notes bibliogràfiques

DOS LLIBRES DE TORRELL DE REUS

Una antologia lírica franciscana[1]

per L. Gassó i Carbonell

Pocs llibres publicats enguany tenen l'alta significació d'aquesta Antologia franciscana, que es dreça damunt nostre com una flamarada de devoció i de fe, expandint la seva llum i el seu caliu a través de tots els climes.

La nostra poesia rendeix el seu tribut al "Poverello" amb aquest llibre magnific, editat per Torrell de Reus, en el qual han collaborat tots els poetes de terres catalanes, sense excloure ningú, admetent totes les formes poètiques i tots els sentiments inspiradors.

Encapçalat pel "Càntic del sol" o "Himne de les Criatures", de sant Francesc, meravella poètica de forma i de contingut, el llibre pren un relleu de proporcions gegantines.

Des de Victòria Penya D'Amer (1827-1898) fins al més jove dels nostres poetes, Albert Manent i Segimon (n. 1930), passant per la lírica franciscana de Verdaguer i pel Juniperus de M. Costa i Llobera, ens trobem davant d'un món que mai no hauriem pogut somniar. Tanta és la devoció del poble català pel Sant d'Assis, que fins i tot sobta aquells qui, inspirats en les seves virtuts, ja havien cantat l'excelsitud llegendària de l'amic del llop, que anomenava germà, la múltiple i diversa collita que emparant-se en el mantell del seu nom s'ha recollit.

Tota la força del llibre radica en la seva igualtat; no hi ha alts ni baixos ni idees distanciades que desvirtuin la idea central, base del llibre, sinó que tots els poemes amb sanitat d'intent i d'execució, perfilen la vida del Sant amb matisos de veritable fe, on descansa la seva plenitud intencional.

L'esmentada "Antologia Lírica Franciscana" consta de 220 pàgines, en les quals han collaborat més de 120 autors, i està animada per 11 atrevides xilografies de Josep M.ª Nuet i Martí, que demostra un domini perfecte en la tècnica constructiva i executiva.

Aquest llibre obre un camí fins ara no petjat, un camí de grans possibilitats que, en forma antològica, pot escampar arreu la co-

(1) Torrell de Reus, Ed., 1947

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

neixença d'obres i de noms, inèdits encara, que poden esdevenir veritables valors positius, i és llàstima que, fins ara, aquesta mesura de treball collectiu no s'hagi seguit en altres temes, conjuminant en un sol volum tot allò que els nostres poetes han dit o poden dir d'un tema determinat.

Seria obvi parlar de la vida del Sant i dels seus miracles; però, malgrat tot, no podem menys que descobrir-nos i agenollar-nos davant seu i demanar-li aquella pau serena que irradiava dels seus ulls i aquella sana alegria que brollava dels seus llavis sempre florits, amb la rosa del seu somriure més dolç, somriure radiant d'amor, d'aquell amor que li inflamava el pit i li encenia les cinc plagues, sempre predicant amor i exercint la caritat No en va Jacopone da Todi digué:

Dolce amore di povertade...

I predicava pels pobres perquè tots coneguessin i gaudissin de la "Perfecta Alegria" -"Videant pauperes et laetentur" (Psalm 68 i 33); i es sabia amic dels ocells i dels llops; del sol, de l'aire i de les plantes; i sobretot dels pobres, i el seu amor als homes per Crist no tenia límit.

I s'endinsava en el mar o s'allunyava de les platges per dur el seu missatge amorós.

Verdaguer, en el seu poema "Predicant als aucells", diu:

Va l'apòstol de l'amor
per una selva d'Itàlia;

I això fou tota la seva vida: un apòstol de l'amor.

Així, amb l'afany de popularitzar tot allò que s'ha dit de sant Francesc, i seguint els dictats del seu sentir més íntim, Torrell de Reus ha confeccionat un llibre que és com un breviari d'amor franciscà, on els versos, transformats per la devoció, són com oracions que demanen i com jaculatòries que invoquen.

Saludem, doncs, la sortida d'aquest llibre amb l'esperança de l'èxit que mereix i amb el convenciment d'una continuïtat que perpetuï la nostra forma de sentir, i ara, més que mai, des de les nostres columnes instem a propagar aquestes edicions que representen, no solament un llibre més en el mercat de llibres nous, que cada dia augmenta el seu percentatge, sinó que són els genuïns propagadors de la fe i de l'entusiasme d'un poble que sent i que viu sota els auspicis de la forma poètica per conservar la seva vida interior i consolidar la seva integritat espiritual.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

L'encís d'unes ciutats[1]

per Felix Cucurull

Si algun dubte haguéssim pogut tenir sobre la personalitat de Josep Iglésies, queda esvaït després de la lectura de "Les ciutats del món".

Josep Iglésies no és un geògraf que es complau a alternar l'estudi i la descripció de les característiques del sòl amb el conreu de les lletres. Aquest autor —al qual hem d'agrair importantíssims treballs geogràfics— és un poeta, un autèntic poeta, que viu de cara a la naturalesa, enamorat del paisatge. Si Josep Iglésies es lliura amb passió a l'estudi de la terra és perquè li cal conèixer bé el que tant estima.

En llegir "Les ciutats del món" ens imaginem l'autor trescant amb un sentiment entre panteista i franciscà, pels camps, i pels prats, i pels boscos, saltant marges, travessant torrenteres, escalant muntanyes, àvid sempre de descobrir noves meravelles, sentint constantment l'atracció de la terra que el captiva en la diversitat dels seus accidents, amb tota la gamma dels seus colors i amb el fluir constant de la vida. Ací, arraulit dins la vall, ha descobert un poblet; allà, arrapat a un cim, albira un manyoc de cases desafiant el vent i les tempestes. I Josep Iglésies sent la necessitat d'arribar a tals "ciutats" que "escondides, esquives, no s'ofereixen pas a tothom amb aire de cortesanes". Però el nostre infatigable excursionista s'hi adreça confiat: sap que, a ell, "li obriran llur veritable encant".

Josep Iglésies retorna de la seva caminada amb l'esperit amarat de la llum d'aquells indrets. Una llum en la qual no manca cap dels seus matisos, perquè el nostre caminant no ha copsat únicament una posta, o bé una albada; ha recollit tot l'imperceptible bategar que traspua de cada portal, de cada finestra, i ha sentit entrar ben endins del seu cor tota la història i tota la llegenda que alena pel damunt de les teulades.

Hi ha moments en els quals l'excepcional contemplador, embadalit davant la sublimitat de l'indret, ha comprès que "calgui a l'ànima popular i a la poesia personificar amb fades i altres éssers ultraterrens aquest encís que serva la gran naturalesa que

(1) Josep Iglésies. «Les ciutats del món». Editorial Arca, Barcelona, 1948. Il·lustracions de Joan Dolçafel.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

subjuga". En altres avinenteses s'ha sentit colpit pel llogarret que gairebé ja no té més que passat i que li suggereix imatges patètiques.

En "Les ciutats del món", l'autor —que a més de posseir el do de la terra té el do de la llengua— ens fa ofrena d'unes magistrals pintures d'aquells pobles vinculats a un paisatge impressionant on uns homes, "grumollets" d'aquelles terres "enduts per l'ardor que els sublimitza", abassegats per tota mena de passions; van desgranant llur dolor i llur joia, generació darrera generació, i, "no contents d'haver xopat els pendissos amb llurs suors, hi desfan llurs ossos, els quals, dins el gresol de la terra, tornen a esdevenir pedra de la Mola".

Nosaltres potser no hauríem anat mai a raure vers aquells indrets, i, si ens hi haguéssim arriscat, potser hauríem fet com tants empassacamins que "han arribat on s'agombolen les 'ciutats del món' i no les han vistes ni d'un gruix de teula". Ara, Josep Iglésies ens les ha dutes a nosaltres. Després de fondre en el gresol de la seva ànima els divuit poblets que l'han inspirat, ens els ofrena, no davant dels ulls, sinó arran mateix del nostre cor, convertits en altres tants joiells de poesia.

En realitat, manllevant les imatges del nostre autor, diríem que, a través de tot el colorit de les seves descripcions, és allò que ell porta dins el que ens fa vibrar. En puixança brolla el seu món interior, que ha forjat de mica en mica en el lent caminar per aquest món.

NOTA

Per un error, el dibuix «Mariner basc», publicat a la plana 67 del nostre número anterior, anava sense signatura. Fem avinent, doncs, que el seu autor és el dibuixant basc J. G. Marquina. En altres números, junt amb dibuixos de firmes reconegudes, anirem publicant apunts i dibuixos dels nostres joves dibuixants, incrementant així, en un altre aspecte, la nostre labor difusora de nous valors.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

Dos contes

per MERCE RODOREDA

Tarda al cinema

DIUMENGE, 2 de juny. — Aquesta tarda amb en Ramon hem anat al Rialto. Quan hem entrat ja estàvem desavinguts i mentre ell prenia les entrades jo tenia ganes de plorar. I tot ha vingut per una bestiesa, ja ho sé. Ha començat així. Ahir em vaig ficar al llit a la una. Havia vetllat fins a les dotze per culpa del fil blau elèctric que s'havia perdut, i sense el fil no podia acabar l'smok. I la mare anava rondinant: "No saps mai què fas de les coses, com el teu pare", per acabar-me de fer posar més nerviosa. El pare li va donar una mala mirada i s'anava traient els barbs del nas assegut a la taula amb el mirall de mà repenjat a l'ampolla del vi. A l'últim vaig trobar el fil i vaig poder acabar l'smok. Però encara m'havia de planxar la brusa i la faldilla. En vaig ficar al llit baldada i vaig pensar una mica en en Ramon fins que em va venir la son. Avui, havent dinat, quan ha trucat jo ja estava vestida, amb tres roses al cap i tot. Ha entrat com un boig, i sense ni mirar-se la brusa i la faldilla, tanta feina que havia tingut a planxar-les, se n'ha anat de dret cap al pare, que seia en el balancí mig endormiscat, i li ha dit: "En Figueras diu que més val que no omplim cap fitxa; ja m'ho pensava, jo, que l'havien ensarronat." El pare ha obert un ull, l'ha tornat a tancar de seguida i s'ha posat a gronxar-se. Però ell ha anat enraonant com si no ho veiés, que el feia empipar, i vinga dir que els refugiats havien de fer això i allò, i en tota l'estona ni m'ha mirat. A l'últim m'ha dit: "Anem, Caterina", i m'ha agafat pel braç, i hem sortit al carrer. Jo li he dit: "Sempre dius coses per molestar-lo, també. Ets molt pesat." Però això no és res. A mig camí anàvem sense enraonar i tot d'una em deixa anar el braç. Oh, de seguida m'he adonat del que passava: per la nostra vorera venia la Roser. Ell sempre em diu que amb la Roser només havien fet broma. Sí, sí, broma. Però m'ha deixat anar. Ella ha passat tibada, sense ni mirar-nos. Jo li he dit: "En lloc d'ésser jo, sembla que sigui ella, la teva promesa." (Ara m'adono que he escrit tot aquest tros seguit, i la mestressa sempre em deia que de tant en tant fes punt i a part. Però, com que això només ho escric per a mi, és igual.)

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

Jo, doncs, tenia ganes de plorar mentre ell comprava les entrades, i el timbre del cinema encara em feia estar més trista. Jo tenia ganes de plorar, perquè, en Ramon, me l'estimo i m'agrada quan em fa un petó i quan fa aquella olor de quina el dia que va a casa del barber a fer-se tallar els cabells, encara que m'agrada molt més quan els porta una mica llargs i sembla el Tarzan, de perfil. La mare sempre diu que acabarà a la Guaiana amb tant mercat negre. Però no en deurà pas fer sempre, i ell diu que així ens podrem casar més de pressa. I potser té raó.

Ens hem assegut sense dir-nos res i la sala feia olor de zotal. Primer han fet les actualitats: ha sortit una noia que patinava, i després tot de bicicletes, i després quatre o cinc senyors asseguts al voltant d'una taula, i aleshores ell s'ha posat a xiular i a picar de peus com si fos boig. El senyor que teníem davant s'ha girat i han anat discutint fins a l'acabament. Després han fet una pel·lícula de ninots que no m'ha agradat gens: hi sortien tot de vaques que enraonaven. A mitja part hem anat al bar a beure un Pampre d'Or i hi ha trobat un amic que li ha preguntat si tenia paquets de Camel i mitges Nylon, i ell li ha contestat que la setmana entrant en tindrà perquè anirà a l'Havre. Jo pateixo molt quan és fora, perquè, encara que no ho digui, sempre ho penso, que l'agafaran i que li posaran manilles.

Per culpa del mercat negre no hem vist el començament, i quan anàvem a seure tothom rondinava, perquè amb les soles de fusta faig molta fressa encara que camini a poc a poc. Els de la pel·lícula sí, que s'estimaven. Ja ho veig, jo, que nosaltres no ens estimem així. Hi havia una espia i un soldat i en acabar els afusellaven tots dos. A les pel·lícules tot és sempre molt bonic, perquè si els que s'estimen són desgraciats, pateixes una mica, però penses que tot anirà bé; però quan jo ho sóc no ho sé mai, si tot anirà bé. I si alguna vegada acaba malament, com avui, tota la gent està trista i tothom pensa: "Quina pena!" Els dies que jo estic molt desesperada, com que ningú no ho sap, és pitjor. I, si ho sabien, tothom riuria. Quan ha vingut el tros més trist ell m'ha posat el braç sobre l'espatlla i ja no hem estat més enrabiats. Jo li he dit: "No vagis a l'Havre aquesta setmana", i una senyora de darrera ha fet: "Pst."

Ara he llegit tot això que acabo d'escriure, i veig que no és ben bé el que volia dir. Sempre em passa igual: explico coses que de moment em sembla que tenen importància i després m'adono que no en tenen gens. Per exemple tot allò del fil blau que ahir a la nit no podia trobar. Després, qualsevol que llegís aquest diari diria que penso que en Ramon no m'estima, i jo crec que sí, que

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General CEDOC

m'estima, encara que sembli que només pensa a comprar i vendre porqueries. Però encara no és ben bé això el que jo voldria dir. El que voldria saber explicar és que, encara que gairebé sempre estigui trista, en el fons estic contenta. Si algú llegia això es faria un tip de riure. Ja ho sé, que sóc una tanoca, i el pare sempre em diu que ell és un beneit, i això al capdavall és el que em fa estar més trista, perquè penso que serem un parell de desgraciats. Però, mira...

El gelat rosa

—Té, quin vols, el groc o el rosa?

Havia comprat dos gelats i els hi oferia amb un aire trist. La dona del carretó es guardà els diners que ell li acabava de donar i ja servia altres clients tot cridant: "Al bon gelat!..."

Sempre passava igual: quan s'apropava l'hora de separar-se semblava que li aboquessin una galleda de tristesa al damunt i ja no obria la boca en tota l'estona que els quedava d'estar junts.

Al parc, al costat d'ella, amb tota la tarda davant, amb l'esplendor del sol, sota els arbres remorosos, estava alegre, sabia enraonar. La banda de música tocava l'obertura de *Lohengrin*: l'havien escoltada religiosament agafats de les mans. Els ànecs i una parella de cignes blancs amb els colls erectes lliscaven com si fossin de celuloide sobre el cristall blau del llac. Els homes, les dones i els infants semblaven figuretes que caminessin i somriguessin mogudes per algun mecanisme preciós dintre un paisatge artificial fet per homes de debò.

Quan el sol declinà s'assegueren en un banc verd a l'ombra humida d'un tiller i ell li donà l'anell de promesos: un brillant petit amb un carbó bastant visible. "Jura'm que no te'l trauràs mai més." Per mirar-se'l, separà els dits, estirà una mica el braç i féu oscillar la mà. Pensà amb una secreta recança en la seva mà d'una estona abans, sense anell, àgil i lliure. Els ulls se li velaren una mica.

Caminaven agafats del braç cap a l'entrada del metro.

—Té, pren el rosa.

Ella l'agafà i sentí com una defallença a les cames. Feren uns quants passos. "Rosa, rosa..." Tot d'una s'estremí i una onada de rubor li pujà fins als cabells.

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

—Ai, el gelat! —. L'havia deixat caure expressament per amagar la seva torbació.

—Vols que te'n compri un altre?

—No.

"... rosa... rosa... de pressa, que no s'adoni de res... *Per què et menges les roses?* Ens casarem. Hauré de cremar les cartes. Totes... la del 15 de febrer, també... Si pogués guardar-la... amb les roses seques... *Et menges les roses?* En duia un pom a la mà i ell em besava, i reiem, i caminàvem. M'agafava per la cintura. Portava el barret decantat, tenia els ulls brillants. Jo menjava una fulla de rosa. *Si sempre menges fulles de rosa et tornaràs rosa.* A la nit vaig somniar que naixia d'un tronc vell arrapat a una paret i que m'obria a poc a poc en pètals de sang. M'agafà el braç brutalment: *Llença les roses, llença-les!* Vaig mirar-lo amb els ulls mig closos i anava queixalant la fulla de rosa... Amor meu... Quan vaig pujar l'escala sabia on era, on anava i per què. La noia va obrir la porta i s'enretirà per deixar-nos passar. No, no feia olor de res aquella cambra fosca, amb el paravent descolorit i la catifa esfilagarsada. Sòrdid... i trist. *No tinguis por.* Quan vaig obrir els ulls vaig veure l'americana al respatller d'una cadira i la corbata al damunt, verda, amb ratlles vermelles... *Sembla que no es recordi que hem d'enviar les violetes!* La directora del taller em va renyar l'endemà perquè havia arribat tard... Enfilava les fulles morades en un filferro. Que fort que m'estrenyia. Tenia un blau al braç, i m'havia hagut de posar una brusa amb mànigues llargues... *Quan tornaré ens casarem,* deia la primera carta. *Encara menges pètals de rosa?* Les hauré de cremar totes i la capsa folrada de cretona... Les hauré de cremar... I aquest anell, que em fa mal al dit... Fa dos anys que no m'escriu, que no en sé res... casat, mort, potser... I si tornessis, tornaria... Aquell matí que plorava, la portera em va pujar la llet: *I pots estar ben contenta que no t'hagi deixat un record...* Disset cartes, disset cartes esperades amb deliri, malalta de tant esperar... *Per què et menges les roses...?*

—Què penses? —li preguntà ell mentre baixaven l'escala del metro.

—Jo? No res.

(Reproduït de la "Revista de Catalunya" - París, juliol-setembre 1947.)

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General
CEDOC

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CEDOC

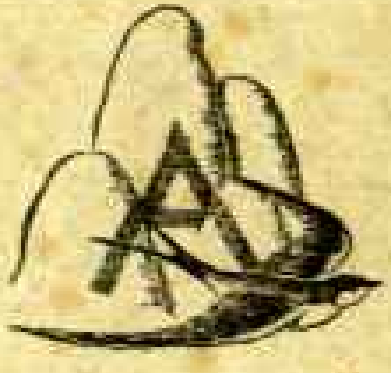

UAB
Biblioteca de Comunicació
Hemeroteca General

12 PTES.